

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANA BİLİM DALI

HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**İLK KEZ BABA OLANLARIN EBEVEYNLİĞE GEÇİŞ
SÜRECİNDEKİ DENEYİMLERİ:**

NİTEL BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Semanur KOYUNCU

Danışman: Doç. Dr. Aygöl KISSAL

TOKAT- 2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Aygöl KISSAL danışmanlığında hazırlamış olduğum **“İlk Kez Baba Olanların Ebeveynliğe Geçiş Sürecindeki Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma”** adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Semanur KOYUNCU

İmza

TEŐEKKÖR

Bu sűreçte bilgi ve desteęiyle yolumu aydınlatan, beni nitel çalıőma yapmam konusunda cesaretlendiren ve gűrűőlerime deęer veren saygıdeęer hocam Doç. Dr. Aygűl KISSAL' a teőekkűr ederim.

Gűnűn her saati sorularımı cevaplayan ve bana motivasyon saęlayan Uzm. Fzt. Ertuęrul Deniz Kűse'ye emeklerinden dolayı teőekkűr ederim.

En baőından beri toplumun ona biçtięi cinsiyet kalıplarına aldırmadan benimle hayatın her tűrlű yűkűnű beraber omuzlayan ve eęitimim boyunca bundan da fazlasını yűklenen sevgili eőim, Őűkrű KOYUNCU' ya minnettarım.

Bu tezi Ali ve Rűya'ya ithaf ediyorum.

JÜRİ KABUL VE ONAY SAYFASI

ÖZET

İLK KEZ BABA OLANLARIN EBEVEYNLİĞE GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Koyuncu, Semanur

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi / Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Halk Sağlığı Hemşireliği Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Aygül Kıssal

Nisan 2024, ix + 99

Bu çalışma Tokat ilinin Erbaa ilçesinde ilk kez baba olanların ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Fenomenolojik desen kullanılan bu nitel çalışmanın örneklemini, bebekleri Erbaa Devlet Hastanesi'nde doğan ve 3-12 ay arasında olan, eşleriyle beraber yaşayan 12 biyolojik baba oluşturmuştur. Veri toplamak için "Katılımcı Tanıtım Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Veriler MAXQDA programı ile içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmadan ilk kez babaların deneyimlerini ve eğitim ihtiyaçlarını anlamaya yönelik dört kategori elde edilmiştir. (1) "Yeni Babanın Babalık Rolü Algısı", (2) "Yeni Baba Olmaya Bağlı Yaşanan Zorluklar", (3) "Baba Bebek Bağlanması ve Yeni Babaya Etkileri", (4) "Yeni Babaların İhtiyaç ve Önerileri". Bu çalışma göstermiştir ki; babalar gebelik döneminde gelir sağlayıcı rollerini, doğum ve doğumdan sonraki dönemde ise bakım verici rollerini keşfetmiş ve sürece katılmak için istekli olmuşlardır. Ancak babaların bu süreçlerin tamamında rehberliğe, sağlık personeli tarafından tanınmaya ve dahil edilmeye ihtiyaçları vardır. Babalar bebek bakım becerilerini geliştirmek ve uygulamak için desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Babalar, Ebeveynlik, Nitel Araştırma, Hemşirelik

ABSTRACT
EXPERIENCES OF FIRST-TIME FATHERS IN THE TRANSITION TO
PARENTHOOD: A QUALITATIVE STUDY

Koyuncu, Semanur

Tokat Gaziosmanpaşa University Graduate Education Institute
Master's Thesis, Department of Nursing / Program of Public Health Nursing

Advisor: Doç. Dr. Aygül KISSAL

April 2024, xiv + 99

This study was conducted to understand the experiences, needs and paternal roles of first-time fathers in the transition to parenthood in Erbaa district of Tokat province. The sample of this qualitative study, which used a phenomenological design, consisted of 12 biological fathers whose babies were born in Erbaa State Hospital and were between 3-12 months old and living with their spouses. “Participant Introduction Form” and “Semi-Structured Interview Form” were used to collect data. The data were analyzed using the content analysis method with the MAXQDA program. From this study, 4 categories were obtained to understand the experiences and educational needs of first-time fathers. (1) “New Father's Perception of the Paternity Role”, (2) “Difficulties Experienced Due to Being a New Father”, (3) “Father-Baby Attachment and its Effects on the New Father”, (4) “New Father' Needs and Suggestions”. This study has shown that fathers, have discovered their provider role during pregnancy and their caregiving role during labor and postpartum and are willing to participate in the process. However, fathers need guidance, recognition and involvement from healthcare professionals in all of these processes. Fathers should be supported to develop and practice baby-care skills.

Key Words: Fathers, Parenting, Qualitative Research, Nursing

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
JÜRİ KABUL VE ONAY SAYFASI.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	1
ŞEKİLLER LİSTESİ	2
KISALTMALAR LİSTESİ.....	3
1. GİRİŞ	4
1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ	4
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	6
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1. BABALIK KAVRAMI VE TARİHÇESİ.....	7
2.2. BABALIK ROLÜ	9
2.2.1. Babalık Rolünün Oluşumu	9
2.2.2. Babalık Rolünü Etkileyen Faktörler	12
2.2.3. Türkiye’de ve Farklı Kültürlerde Babalık Rol Algısı	13
2.3. BABA OLMA SÜRECİNDEKİ DENEYİMLER.....	15
2.4. BABA KATILIMI	17
2.4.1. Babanın Doğuma Katılımı.....	18
2.4.2. Babanın Doğum Sonrası Bebek Bakımına Katılımı.....	19
2.4.3. Baba Katılımının Aile ve Çocuk Üzerine Etkileri.....	21
2.4.5. Baba Katılımının Önündeki Engeller	23
2.5. BABA EĞİTİM PROGRAMLARI VE GEREKLİLİĞİ	25
2.5.1. Yurt Dışında Yapılan Baba Eğitim Programları.....	25
2.5.2. Türkiye’de Yapılan Baba Eğitim Programları	27
2.6. BABA OLMA SÜRECİNDE HALK SAĞLIĞI HEMŞİRESİNİN ROLÜ.....	28
3. YÖNTEM	31
3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ	31
3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	31
3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ.....	31
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	32

3.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	34
3.6. ARAŞTIRMACININ ÖZELLİKLERİ.....	35
3.7. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	36
3.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	36
4. BULGULAR.....	38
4.1. YENİ BABANIN BABALIK ROLÜ ALGISI.....	40
4.1.1. Doğum Öncesi ve Sonrası Bebek İçin Hazırlık.....	41
4.1.2. Bebek Bakımına Katılmaya İlişkin Tutumlar.....	44
4.1.3. Doğum Öncesi ve Sonrası Eşe Karşı Tutumlar	46
4.2. YENİ BABA OLMAYA BAĞLI YAŞANAN ZORLUKLAR	49
4.2.1. Yaşam Tarzında Yaşanan Değişimler.....	50
4.2.2. Bebek Bakımında Yaşanan Zorluklar	52
4.2.3. Olumsuz Duygular.....	54
4.3. BABA BEBEK BAĞLANMASI VE YENİ BABAYA ETKİLERİ.....	57
4.3.1. Baba Olduğunu İdrak Etme Süreci.....	58
4.3.2. Baba-Bebek Etkileşimleri.....	59
4.3.3. Baba Olmanın Ödülleri.....	61
4.4. YENİ BABALARIN İHTİYAÇ VE ÖNERİLERİ.....	63
4.4.1. Babaların Doğum Öncesi ve Sonrası İhtiyaçları	64
4.4.2. Babaların Doğum Öncesi ve Sonrası İçin Önerileri	65
5. TARTIŞMA.....	68
5.1. DOĞUM ÖNCESİ DÖNEMDE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI	68
5.1. DOĞUM SÜRECİNDE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI..	70
5.3. DOĞUMDAN SONRAKİ SÜREÇTE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI	72
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	77
6.1. SONUÇ	77
6.2. ÖNERİLER.....	78
KAYNAKÇA	80
EKLER.....	91
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Çalışmanın Yarı Yapılandırılmış Ana Görüşme Soruları.....	32
Tablo 4.2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri.....	36
Tablo 4.3. Katılımcıların Bilgi ve Destek Alma Durumları- Beyan Ettikleri Bilgi Düzeyleri.....	37

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Erkeklik ve Babalık Kategorileri.....	5
Şekil 2.2. İlk Kez Baba Olma Süreci İllüstrasyonu.....	8
Şekil 4.1. Hiyerarşik Tema-Kategori-Kod sistemi ve Kod Frekansları	38
Şekil 4.2. Yeni Babanın Babalık Rolü Algısı Hiyerarşik Kategori-Kod-Alt Kod Sistemi, Kod Frekansları	40
Şekil 4.3. Yeni Baba Olmaya Bağlı Yaşanan Zorluklar Hiyerarşik Alt Kod Sistemi ve Kod Frekansları	49
Şekil 4.4. Baba-Bebek Bağlanması ve Yeni Babaya Etkileri Hiyerarşik Alt Kod Sistemi, Kod Frekansları.....	56
Şekil 4.5. Hiyerarşik Yeni Babaların İhtiyaç ve Önerileri Alt Kodları Sitemi, Kod Frekansları	61

KISALTMALAR LİSTESİ

AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı

BADEP: Baba Destek Programı

BBH: Bebeği Eve Getirmek (Bringing Baby Home)

C/S: Sezeryan

COREQ: Kalitatif Araştırma Raporlama Konsolide Kriterleri (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research)

EÇE: Ev Temelli Erken Çocukluk Eğitimi

NVD: Normal Vajinal Doğum

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations Children's Fund)

1. GİRİŞ

1.1. PROBLEMİN TANIMI VE ÖNEMİ

Biyolojik olarak babalığın tanımı bir çocuğun doğmasına vesile olan erkek olarak açıklanırken (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023), sosyal yaşamda bebeğin doğumuna vesile olmak babalık için yeterli görülmemektedir (Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV], 2017). Toplumun babalardan beklentileri yıllar içinde değişmiştir. Babalık rolleri; tarım, sanayi ve günümüz modern toplumlarında farklı görevler yüklenerek geliştirilmiştir. Tarım döneminde çocuğun ahlaki gelişiminden sorumlu olan babalar, sanayi devrimiyle evden ve çocuktan uzaklaşmış ve gelir sağlayıcı rolü ön plana çıkmıştır. “Modern Babalık” olarak tanımlanan bu model, günümüz Türkiye’sinde en yaygın görülen babalık modelidir (Sancar, 2011).

Gelişmiş ülkelerde de her ne kadar babalar kendi rollerini gelir sağlayıcı ve eğitici olarak tanımlasalar da (Henz, 2019 ; McDonnell ve ark., 2019 ; Jia ve ark., 2016) doğum öncesi dönemden başlayarak sağlık personeli tarafından tanınmakta, rollerini keşfetmekte ve bebek bakımı konusunda hazırlanmaktadır (Børve & Bungum, 2015; Ledenfors & Berterö, 2016). Norveç’te, doğum sonu dönemde anneler kadar olmasa da babalar da ücretsiz izin almakta ve gelir sağlayıcı rolünden sıyrılıp bakım verici rollerini üstlenebilmektedir. “İlgili babalık” rollerinin belirleyicileri olan bakım verme, kontrol etme ve yakınlık kurma görevleri (AÇEV, 2017) toplum tarafından da desteklenmektedir (Børve & Bungum, 2015). Bu toplumsal değişimin kökeninde yatan etkene bakıldığında ise uzun yıllar önce uygulamaya konulan ebeveyn eğitim programları dikkat çekmektedir. Fransa öncülüğünde 1965 yılında başlatılan ebeveyn eğitim programları kısa sürede tüm Avrupa’ya yayılmış ailelere ve ebeveyn rolleri üzerine zengin içerikler sunmuştur (Bremberg, 2006; Erdoğan & Zelyurt, 2016). İskandinav ülkeleri yıllarda babalara özel

sınıflarda eğitimler vermektedir (Plantin ve ark., 2011). Türkiye’de ise ebeveyn eğitim programları 1989 yılından itibaren görülmeye başlamıştır (Özel, 1996). Bugün devam eden “Gebe Okulları” ve yalnızca babalara özel olarak planlanan “Baba Destek Programı (BADEP)” bu alanda bilinen programlar arasında yer almaktadır (AÇEV, 2023; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2018 b). Ancak ülkemizde doğum öncesi programlara baba katılımı düşük düzeydedir (Döner ve ark., 2021).

Türkiye’de babaların büyük çoğunluğu bebek bakımından sorumlu kişinin eşleri olduğunu düşünmektedir (AÇEV, 2017; Çıldır ve ark.,2014). Çocuk bakımı ve ev işlerini paylaşma yoluyla dolaylı olarak katkı sağlayan babaların oranı da oldukça düşüktür (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022). Baba katılımının düşük olmasının nedenleri arasında, uzun çalışma saatleri (AÇEV, 2017), babaların bebek bakımı konusunda yetersiz hissetmesi (Çitil Canbay & Şeker, 2023) ve toplumsal cinsiyet normları (Tol & Taşkan, 2018) ön plana çıkmaktadır.

Babaların modern babalık rolünden, ilgili babalık rollerine geçişinin desteklenmesi ve bebeklerinin bakımlarıyla yakından ilgilenmeleri bebek ve aile sağlığı açısından kısa ve uzun vadede yarar sağlayabilir (Tokhi ve ark., 2018). Literatürde baba katılımının emzirme sıklığı ve süresini artırdığı (Agrawal ve ark., 2022), mortalite ve morbidite (Tokhi ve ark., 2018), annede postpartum depresyon görülme sıklığı ve dolayısıyla babada da postpartum depresyon görülme sıklığını azalttığı rapor edilmiştir (Yargawa & Leonardi-Bee, 2015). Ayrıca baba katılımının çocukları psiko-sosyal yönden desteklediği (Kato ve ark., 2023) ve ilerleyen yıllarda madde kullanımını azalttığı bildirilmiştir (Choi ve ark., 2021). Halk sağlığı hemşireliği açısından bakıldığında, tüm bu olumlu sonuçlardan dolayı baba katılımının desteklenmesi birey, aile ve toplum için koruyucu sağlık hizmeti niteliğindedir. İlk kez baba olan bireylerin deneyim ve

ihtiyaçlarını anlamak, babaların yeni rollerine uyumunu kolaylaştıracak eğitlimlere ve hemşirelik yaklaşımlarını geliştirmeye katkı sağlayabilir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma, ilk kez baba olan bireylerin ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerini anlamak amacı ile yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. BABALIK KAVRAMI VE TARİHÇESİ

Bu bölümde babalık kavramı, sözlük anlamı, tarihçesi ve babalık modelleri açıklanmıştır.

"Çocuğu olan erkek, çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek, anlayışlı, iyi huylu erkek" (TDK, 2023) olarak tanımlanan babalık kavramının, tarım toplumundan günümüz modern toplumlarına kadar geçen süreçte erkeğe ve dolayısıyla babaya biçilen rollerin değişkenliği nedeniyle tarihsel olarak açıklanması gerekliliği doğmaktadır.

Tarım devriminden günümüze babalığın evrimi üç aşamada incelenmektedir. Bunlardan ilki "**Geleneksel Babalık**" tır. 19. yüzyılın başlarına kadar çocuklarıyla fazla zaman geçiren ve otorite figürü olan babaların en önemli rolü çocuklarına ahlak eğitimi vermek, hatalarını düzeltmek ve zanaat öğretmektir. Sanayi devrimiyle evden uzaklaşan babalar bu rolden çıkarak evin geçimini sağlayan kişiler haline gelmiş ve geleneksel babalık etkisini yitirerek yerini eş ve çocuklara eskiye nazaran daha mesafeli olan "**Modern Babalık**" a bırakmıştır. İkinci Dünya Savaşı ise babalık kavramına yeni bir tanım getirmiştir. Baba yoksunluğunun erkek çocuklarının kimlik kazanımında olumsuz etkileri olacağı düşüncesiyle 1950'li yıllarda ABD'de samimi babalık imajı önem kazanmıştır (Tin & Alptekin, 2022; Zeybekoğlu Akbaş, 2013). Günümüz modern toplumlarında geniş aileden çekirdek aileye geçiş, kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi ve iş hayatına katılması, evden uzaklaşıp, ekonomiye katkıda bulunmasıyla beraber ev işlerinin yanı sıra çocuk bakımında da babadan beklentiler artmıştır. Eskiden annenin rolü olarak görülen çocuk bakımına erkeklerin katılımı artmış ve cinsiyet eşitliği söylemlerinin yaygınlaşmasıyla "**İlgili Babalık**" kavramı ortaya çıkmıştır (Kuzucu, 2011; Tin & Alptekin, 2022).

Babalık modelleri, farklı kültür ve sosyoekonomik düzeylerde değişkenlik gösterse de babalar geçmişten günümüze uzun mesafeler katetmiş ve rollerine yenilerini eklemişlerdir. Türkiye özelinde babalık kavramına yakından bakılacak olursa, Sancar (2011)'a göre Türkiye'de en çok görülen babalık modeli evin geçiminden sorumlu modern babalık olmakla beraber, geleneksel babalık ve modern babalık birlikte gözlenmektedir. Ayrıca babaların sergilediği modeller, onların sosyokültürel altyapısıyla yakından ilişkilidir. Bu konuda 2018 yılında yayınlanan Tol ve Taşkan (2018)'ın, Anne ve Çocuk Vakfı (AÇEV)'in "Türkiye'de Babalığı Anlamak Serisi"nin üçüncü raporu olarak hazırladıkları "Erkeklik ve Babalık Halleri" araştırması dikkat çekmektedir. Sanal etnografi ve bilişsel haritalama teknikleriyle iki aşamada gerçekleştirilen çalışmada "erkeklik" ve "babalık" kavramları ele alınarak Türkiye'de mevcut babalık türleri ortaya konulmuştur. şekil 2.1.'de araştırmacıların oluşturduğu beş babalık kategorisi ve her birine karşılık gelen erkeklik kategorileri piramidi sunulmuştur.

şekil 2.1. Erkeklik ve Babalık Kategorileri
(Tol & Taşkan, 2018)

Bu rapora göre babaların üçte birinden fazlasını, değişime kapalı, otoriter ve mesafeli babalığı temsil eden "**Geleneksel Babalar**" oluşturmaktadır. İkinci sırada ise,

geleneksel değerleri benimsemekle birlikte özellikle kızlarıyla olan ilişkilerinde ilerleme kaydetmeyi başarmış **“Yeni Geleneksel Babalar”** gelmektedir. **“Hevesli”** ve **“Gayretli”** babaların toplamı ise diğer üçte birlik kısmı oluşturmaktadır. **“Gayretli”** babalar geleneksel normların dışına zorunlulukla çıkarken, **“hevesli”** babalar bunu kendi tercihleri olarak yapmaktadırlar. **“Çizgi Dışı Babalık”** kategorisinin ise toplumda nadiren gözlemlendiği ifade edilmiştir (Tol & Taşkan, 2018).

Tüm bu verilere bakıldığında babalık kavramının toplumun erkekten beklentilerine göre şekillendiği açık bir şekilde görölmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri babanın tanımını etkilemektedir. Bundan dolayı babalık kavramını babaların rolleri üzerinden de açıklamak gerekmektedir.

2.2. BABALIK ROLÜ

Kimlik, kişinin kendini tanımlayıp konumlandırabilmesi için gerekli temel bir kavramdır. Kadın ve erkeğin kimlikleri tarihsel süreçte şekillenerek cinsiyet rollerini ortaya çıkartmıştır. Erkekliğin kilometre taşlarından olan babalık, toplumsal statü ve kimlik açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Zeybekoğlu, 2015). Babalık kimliği eşin gebeliğiyle başlayan, doğumu takiben ortalama üç yılda şekillenen ve ömür boyu devam eden bir süreçtir (Özkan ve ark., 2016). Bu bölümde babalık kimliğinin erkeğe kazandırdığı roller, etkileyen faktörler, farklı kültürler ve Türkiye’de babalık rol algısı yer almaktadır.

2.2.1. Babalık Rolünün Oluşumu

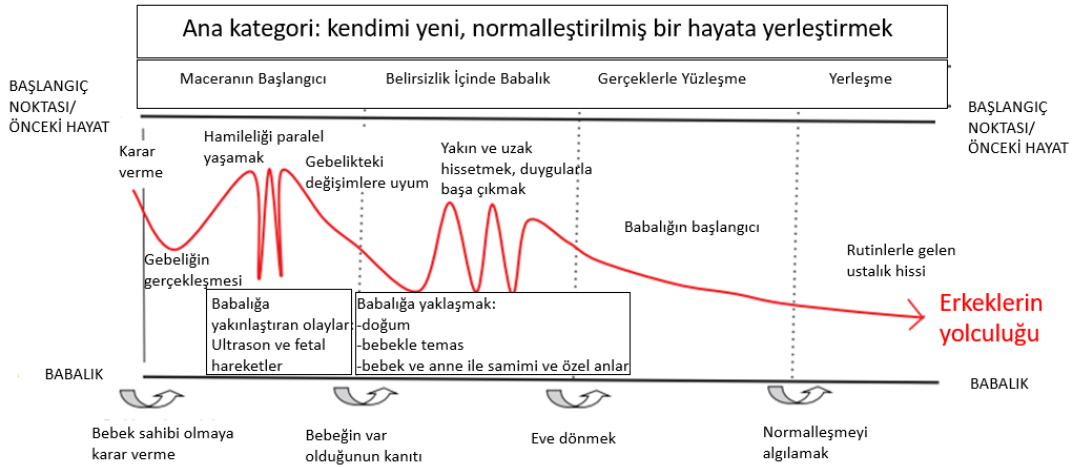
Arnold van Gennep (2019), 20. yüzyılın başlarında geliştirdiği ve “Geçiş Dönemleri” adını verdiği modelinde, insanların yeni rollere uyum sağlarken sergiledikleri davranışların evrensel olduğunu savunmuştur. van Gennep’in (2019) ayrılma, geçiş ve bütünleşme olmak üzere üç aşamada tanımladığı modeline göre, rol değişikliklerinde

yapılan ritüeller kültürden kültüre farklılık gösterse de, yeni durumun getirdiği olumsuz etkileri ortadan kaldırarak uyumu kolaylaştırmaktadır. Geçiş Dönemleri modeline göre **“Ayrılma”** kişinin normal sosyal yaşamından uzaklaşmasını ifade etmektedir. **“Geçiş”** aşaması ise bireyin bir önceki konumuna ait olmadığı fakat bir sonraki konumuna da geçişi henüz tamamlamadığı duruma verilen isimdir. Bir çeşit sahipsiz bölgeyi tarifleyen bu aşama birey için tehdit edici ve zararlı olarak görülmektedir. **“Bütünleşme”** ise yeni role uyum sağlanan evredir. Bu aşamada yapılan bazı ritüeller yeni rolün kabullenildiğinin göstergesidir.

Draper (2003)’e göre 20. yüzyılın başlarında geliştirilen model erkeklerin babalık rol kazanımını açıklayabilir. Draper (2003)’in çalışmasındaki erkekler için önceki rollerinden **“Ayrılma”** süreci, gebeliğin onaylanması ile başlamaktadır. Çoğunlukla gebelik boyunca devam eden **“Geçiş”** aşaması, erkeklerde fiziksel bir değişime neden olmadığından bu aşamadaki deneyimler onlar için yabancıdır. **“Bütünleşme”** aşamasında ise erkekler doğumdan sonra bebeklerini kabullenip bunu yine bir ritüelle (Bir İrlanda geleneği olan bebeğin başını ıslatma) çevrelerine ilan ederek yeni rollerine uyum sağlamaktadırlar. Türkiye’de bebeğin “kırkını uçurmak” geleneği de van Gennep (2019)’in rol değişikliğine uyumu kolaylaştırıcı ve yeni durumu kabul etmeye yardımcı ritüeller görüşüne örnek gösterilebilir.

Vidaurreta ve ark. (2022)’nin yaptıkları gömülü teori çalışmasının bulgularının da babalık rol oluşum sürecini açıklamada iyi bir örnek olabileceği bildirilmiştir. Bu teoriye göre çalışmaya katılan erkekler, baba olmanın ön koşulu olarak kendi evine ve işine sahip olmak gerekliliğini vurgulamaktadır. Gebelik sürecinde kendilerini ikinci planda hisseden erkekler, bu süreçte doğumla ilgili düşünmekte ve her şeyin yolunda gideceğini umarak kendi tabirleriyle “arka koltukta” olan bitene tanıklık etmektedirler.

Doğumdan sonra ise babalar, günlük yaşamın normalleşmesiyle birlikte rollerine daha fazla alışıp, uyum sağlamaya başlamaktadırlar. Bu durum onlar için hedefe ulaşmak olarak görülmektedir. Babalar kaybettikleri istikrarı yeniden kazanıp kaos ve zorlukları arkalarında bıraktıklarını hissetmektedirler. Bebeğin büyümesi ve anne sütüne olan ihtiyacın azalmasıyla birlikte baba-bebek etkileşimi artmakta ve baba-bebek bağı güçlenerek babalık rolleri gelişmektedir. Annenin olmadığı zamanlarda babalarda bebekle vakit geçirebilme ve ona bakabilme isteği oluşmaya başlamaktadır. Kendilerini bu serüvenin başkahramanı olarak görmeseler de babalar rollerini önemli olarak görmektedirler (Vidaurreta ve ark., 2022). Şekil 2.2.'de babaların bu süreçte yaşadıkları deneyimler görsel olarak sunulmuştur.

Şekil 2.2. İlk Kez Baba Olma Süreci İllüstrasyonu (Vidaurreta ve ark., 2022)

Bu görseldeki kırmızı çizgi erkeklerin yolculuğunu temsil etmekte ve başlangıç noktası/önceki hayattan, babalığa doğru giden yolda bir dizi salınım göstermektedir. Zamanla ustalık duygusunun gelişmesi salınımları azaltmakta ve normalleşme meydana gelmektedir. Çalışmanın bulguları, erkeklerin babalık kavramını tam olarak

benimsemelerini sağlayan Şeyin, bebeğin doğması değil, normalleşme yoluyla edinilen hakimiyet duygusu olduğunu göstermektedir. Babalığa geçiŐin farklı aşamalarını saptayan bu çalışmaya göre, ultrason, fetal hareketler, doğum, bebekle fiziksel temas veya çift ve bebekle özel ve yakın anlar, erkeklerin baba olma serüvenlerinde önemli bağlanma noktalarıdır ve rol oluşumu da bağlanmayla beraber gelmektedir (Vidaurreta ve ark., 2022). Bu veriler ışığında babalık rol oluşum sürecinin biyolojik olmaktan çok sosyolojik bir süreç olduğu, gebelikle başlayıp doğumla sonlanmadığı, aksine doğumdan sonraki süreçte geliŐtiđi söylenebilir.

2.2.2. Babalık Rolünü Etkileyen Faktörler

Babalık rolü sosyokültürel bağamlarla Őekillenmekte ve birçok faktörden etkilenmektedir (Shorey & Ang, 2019). alıŐmalara bakıldığında rol geliŐimini etkileyen genel unsurlar arasında, aile tipi, sosyokültürel düzey, ilk kez baba olma yaşı ve eşin eğitim durumu n sırada gelmektedir (Durmaz ve ark., 2016; Gzel & Tüfekçi, 2021; Kıradığ & akır, 2019; Telli & zkan, 2016).

Belçika'daki Afrikalı göçmen babaların farklı bir babalık kültürüne nasıl uyum sağladıklarını inceleyen bir çalışma, ilk kez baba olan Afrikalıların, kendi kültürlerindeki cinsiyet rollerini aŐıp, buldukları ülkenin babalık rollerini benimsediklerini ortaya koymuştur. Bu çalışmaya göre hem çekirdek aile tipinin hem de modern toplumların cinsiyet rollerinin, babalığı Őekillendirmede olumlu etkisi vardır (Onyeze-Joe ve ark., 2022). AlıŐılagelmiŐ toplumsal normlar nedeniyle babalar bebek bakımına katılmamayı tercih edebilmekte ve bu durumda baba-bebek bağlanmasını sekteye uğratabilmektedir (Kasamatsu ve ark., 2023 ; Kgmen ve ark., 2021 ; Tol & Taşkan, 2018).

Shorey & Ang (2019)'ın nitel araştırmalardan derledikleri meta-sentezlerinde erkeklerin babalık rollerini etkileyen faktörlere daha yakından bakılmıŐtır. Bulgular

babanın bebekle vakit geçirmesi ve onunla fiziksel temas kurması yoluyla baba-bebek bağının güçlendiğini ve bebeğiyle keyifli vakit geçiren babaların daha fazlasını yapmak için motive olduğunu göstermektedir. Ayrıca iyi evlilik ilişkileri de ortak ebeveynlik davranışları sergilemeyi artırmaktadır. Eşleri tarafından desteklenmek ve teşvik edilmek, babalara rollerini keşfetmede fırsat sağlamaktadır.

Baba-bebek bağı ve dolayısıyla babalık rollerini olumsuz etkilenen en yaygın etkenin babanın iş hayatı olduğu saptanmıştır (AÇEV, 2017; Diniz ve ark., 2023; Shorey & Ang, 2019). Erkekler çoğu zaman hanenin geçimini sağlayan asıl veya tek kişi olarak görülmektedir. Baba katılımına engel teşkil eden faktörler arasında çalışma saatlerinin uzunluğu, iş hayatının yorucu olması ve trafikte geçen zaman gibi nedenler bildirilmektedir (Bozok, 2018).

2.2.3. Türkiye’de ve Farklı Kültürlerde Babalık Rol Algısı

Baba katılımını kültürler arası karşılaştıran Whiting ve Whiting (1975)’e göre, babalık rolleriyle ilgili “yakın ilişkili” ve “mesafeli” olmak üzere iki örüntü vardır. Mesafeli örüntü olan toplumlarda, baba katılımına nadir rastlanmaktadır. Bu örüntüde erkek, kendini ev halkından soyutlamakta ve en çok diğer erkeklerle beraber zaman geçirmektedir. İlgili babalık modeline benzeyen “yakın ilişkili” örüntüdeyse, erkekler bakıma dahil olmakta ve aileyle zaman geçirmektedir. Konuyla ilgili alan-yazın taramalarında Whiting ve Whiting (1975)’in tanımladığı iki örüntü kültürler arası farklılık gösterdiği gibi aynı topluma ait aileler ve nesiller arasında da farklar olduğu görülmektedir (Børve & Bungum, 2015; Dou ve ark., 2020; Kasamatsu ve ark., 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Seward & Rush, 2015; Xu ve ark., 2014). Örneğin Çin toplumlarının geleneksel kültürleri, erkeklere aileyi yönetme ve çocukları eğitme rollerini vermektedir. “*Yan fu ci mu*” yani “Baskıcı ve otoriter baba-Sevgi dolu ve hoşgörülü anne”

anlamına gelen bir deyim, geleneksel rol beklentilerini iyi bir şekilde açıklamaktadır. Ancak günümüzde Çin’de ebeveyn rol beklentileri değişime uğramakta, babaların rol algıları kırsal ve kentsel alanda değişkenlik göstermeye başlamıştır. Kırsal kesimde daha çok geleneksel baba modeli etkisini sürdürürken, kentli babalar daha yüksek kadın istihdamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği nedeniyle ilgili baba rollerine bürünmektedir. Çin toplumunda, erkeklerden gelir sağlamanın beklenmesi ise babaların ilgili baba olmasına zaman ve fırsat tanımayan engellerin başında gelmektedir (Dou ve ark., 2020). Bir başka örnek; Norveç kültüründe babalardan, çocuğunu tanıması, ulaşılabilir olması, onunla vakit geçirmesi beklenmektedir. Evde olmayan baba toplum tarafından yadsınmaktadır. Çocuk bakımı ve aile ile geçirilen zaman önemlidir. Birçok baba devletin tanıdığı ebeveyn iznini kullanmaktadır. Bazı babalar annelerden daha fazla süre izin almaktadır. Ancak yine de çoğunlukla doğum sonu dönemde ebeveynlik iznini anneler kullanmaktadır. İlgili babalığın sıklıkla görüldüğü ve politikalarla baba katılımının desteklendiği Norveç’te dahi bir grup ailede baba, bebek bakımını üstlenirken, diğerlerinde bebeğin bakımında birinci sorumlu kişi daha çok annedir (Børve & Bungum, 2015).

Türkiye’de baba olmak erkeğin statüsünü hızlı bir şekilde değiştirmektedir. Baba olduktan sonra, erkekte eskiden hoş görülen bazı hal ve hareketler artık meşru sayılmamaktadır. Babadan öncelikle ailenin geçimini sağlaması ve reislik yapması beklenmektedir (Bozok, 2018). Bu beklentiler geleneksel baba tanımına uymaktadır. Nitekim Tol ve Taşkan (2018)’da Türkiye’de en çok gözlenen babalık modelinin geleneksel babalık olduğu sonucu elde edilmiştir. Baba katılımı ve rol algıları üzerine yurtiçinde yapılan çalışmalara bakıldığında; Döner ve arkadaşlarının (2021) yaptığı çalışmada, babaların doğuma hazırlık eğitimine düşük oranda katıldığı ve eşlerine anne

olma sürecinde desteklerinin az olduğu bildirilmiştir. Bir başka çalışmada ise babaların büyük çoğunluğu bebeklerinin bakımından sorumlu kişinin eşleri olduğunu söylemiştir (Çıldır ve ark., 2014). Türkiye’de yapılan babalık rol algısı ile ilgili bazı çalışmalarda ise babaların rol algılarının yüksek olduğu görülmektedir (Güzel & Tüfekçi, 2021; Telli & Özkan, 2016). Babalar kendilerinin ve babalarının babalık rolleri arasında farklılık olduğunu düşünmektedir (AÇEV, 2017; Özyeşer Cinel & Tezel Şahin, 2021). Bu veriler ışığında Türkiye’de babalığın mesafeli örüntüden yakın ilişki örüntüsüne doğru değişime uğradığı, babaların bebek bakımı konusundaki düşüncelerinin zaman içinde değiştiği ancak bu düşüncelerin günlük yaşama tam olarak aktarılamadığı sonucuna varılabilir.

İlgili literatür tarandığında dünya genelinde kültürler arası babalık rollerinin hem ortak hem de farklı yönlerinin olduğu, içinde yaşanılan toplumun izin verdiği ölçüde bu rollerin içeriği ve boyutunun değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Kültürleri gereği babalar “yakın ilişki” veya “mesafeli” örüntülerden birini sergiliyor olsa da “Bebeğin iyilik halini korumak ve geliştirmek” şeklinde hemen her zaman benzer bir amaç sergilenmektedir (Børve & Bungum, 2015; Dou ve ark., 2020; Kasamatsu ve ark., 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Seward & Rush, 2015; Xu ve ark., 2014).

2.3. BABA OLMA SÜRECİNDEKİ DENEYİMLER

Bu bölümde baba olma sürecindeki deneyimler ilgili çalışmalar ile **doğum öncesi**, **doğum ve doğumdan sonra** olmak üzere üç dönemde incelenmiştir. Babaların çoğu bu süreçte kaygı yaşamaktadır. Kaygının nedenleri arasında düşük sosyoekonomik düzey, ortak ebeveynlik ilişkilerinin düşük olması, sosyal destek eksikliği, eşin kaygı ve depresyonu göze çarpmaktadır (Baldvin ve ark., 2018; Philpott ve ark., 2019). Babaların yaşadığı kaygı onların zihinsel ve fiziksel sağlığını, sosyal ilişkilerini ve ebeveynlik davranışlarını etkilemektedir (Philpott ve ark., 2019).

Doğum öncesi dönem babalar için kaygı ve stresin başladığı ve doğum sonrasına kadar devam eden zor bir süreçtir. Erkekler sıklıkla doğum öncesi dönemde “baba gibi” hissetmekte zorluk yaşadıklarını ifade etmektedirler. Babalar rollerini ve kendilerini nelerin beklediğini bilmedikleri için kaygı yaşamaktadırlar. Ayrıca babalar gebelik ve doğum ile ilgili yaşanabilecek olumsuzluklar nedeniyle eşlerinin ve bebeklerinin sağlığıyla ilgili endişelenebilmektedirler. Bunlara ek olarak ekonomik kaygılar ve “iyi bir baba” olamama endişeleri de gebelik boyunca babaları huzursuz eden nedenler arasında yer almaktadır (Baldvin ve ark., 2018). Bu dönemde yeni babaların bebeğe ve doğuma hazırlık için en sık yaptığı eylemler bilgi toplamak, bebek için alışveriş yapmak, doğum üzerine konuşmak ve kendilerini zihinsel olarak hazırlamaya çalışmak olarak bildirilmiştir (van Vulpen ve ark., 2021).

Doğum ise babalar için korku, çaresizlik, güvensizlik, mutluluk, dışlanmışlık, zevk ve heyecan gibi birçok zıt duygunun bir arada deneyimlendiği özel ve eşsiz bir olay olarak görülmektedir. Sağlık profesyoneli tarafından tanınmanın ve desteklenmenin babalara olumlu bir doğum deneyimi yaşama fırsatı sağlayabileceği ifade edilmektedir (van Vulpen ve ark., 2021; Ledenfors & Berterö, 2016). Babaların doğum eyleminde ne kadar aktif rol alırsa doğumla ilgili deneyimlerinin o kadar iyi olacağı bildirilmektedir. Doğum hakkında bilgisi yetersiz olan ve rol bulmakta zorlanan babalar endişe ve kontrolsüzlük hissedebilmektedirler. Evde doğumlarda ise babalar daha rahat ve iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum eylem sırasında rol bulma sıkıntısı yaşamama, eşleriyle beraber özgür ve daha yakın bir şekilde süreci tamamlama ile açıklanmıştır (Başkurt ve Çalım, 2022). Sonuç olarak doğum eyleminde eşlerine destek sağlama fırsatı bulan babaların doğumla ilgili deneyimleri olumluyken katılım sağlayamayan, bilgi ve destekten yoksun kalan babaların deneyimleri daha olumsuz bildirilmiştir (Başkurt &

Çalım, 2022). Babaların destekleyici rollerini yerine getirmekte zorluklar yaşasa bile annenin ve bebeğin ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlardan daha öne koyduğu gösterilmiştir (van Vulpen ve ark., 2021).

Babalar **doğumdan sonraki dönemde** eski hayatlarının, karmaşık ve kaygı yüklü yeni hayatlarıyla nasıl değiştiğini deneyimlemektedirler. Bu durum bir uyum sürecini içermektedir. Babalar başlarda işte, evde ve eş ilişkilerinde yaşanan pek çok değişimle bunalabilmektedirler. Tüm zamanı bebeğin ihtiyaçlarına göre şekillenen babaların bebekten önceki hayatlarını özleyebildiği raporlanmıştır. Bu süreçte, babaların eş ilişkilerini yeni yaşamlarına göre güncelleyebilmesi önem arz etmektedir. Bu güncelleme babaların ev, iş ve babalık arasında köprü kurmasını sağlayan önemli bir olgudur. Sosyal statüleri arasında köprü kuran baba, toplumun da beklentilerini karşılayacak şekilde rollerini üstlenmekte ve en iyisini yapmak için çaba sarfetmektedir. Baba-bebek ilişkisi de bu dönemde yavaş yavaş şekillenmektedir. İlk aylarda özellikle bebeğin ağlaması nedeniyle zorluk yaşanmaktadır. Ancak zamanla bebeğin jestleri ve gülümsemeleri ile babaların bebek ile iletişim kurmaya başlaması, bebeğin gelişimine ve değişimine tanıklık etmesi nedeniyle bebeğiyle bağ kurması ve aralarındaki benzersiz ilişkinin başlaması gibi nedenlerle babaların memnuniyeti de artmaktadır. Baba yeni düzene ve rollerine uyum sağladıkça mutlu olmaktadır (Márquez ve ark., 2019). Ebeveyn olma yolunda babalar iç açıcı deneyimler yaşanmasa da birçok erkek için baba olmak hayatlarındaki “en iyi deneyim” olarak tarif edilmektedir (Baldvin ve ark., 2018).

2.4. BABA KATILIMI

Baba katılımı 1985 yılında Lamb ve arkadaşları tarafından kavramsallaştırılmıştır. Buna göre baba katılımı kavramı üç boyut üzerinden değerlendirilmektedir. Bu boyutlar **etkileşim, ulaşılabilirlik ve sorumluluktur.**

Etkileşim, babanın çocuğuyla doğrudan kurduğu ilişkiyi ifade etmektedir. Oyun oynamak, dışarı çıkmak, balığa gitmek gibi beraber yapılan etkinlikler etkileşime örnek olarak verilebilir (Lamb ve ark., 1985).

Ulaşılabilirlik, fiziksel olarak yakın olmayı tarif etmekle beraber, birlikte olmadıkları halde de çocuk açısından psikolojik ve fiziksel olarak babanın ulaşılabilir olmasını tanımlamaktadır (Lamb ve ark., 1985).

Sorumluluk, babanın çocuğun iyiliği ve refahı için ne derecede sorumluluk aldığını açıklamaktadır. Çocuğun rutin kontrollerinin takibi, çocuk bakımı ve eğitiminin planlanması örnek olarak verilebilir (Lamb ve ark., 1985).

Bu bölümde, doğumda ve doğumdan sonraki süreçte baba katılımı, baba katılımının aileye ve çocuğa etkileri ve baba katılımını engelleyen unsurlar yer almıştır.

2.4.1. Babanın Doğuma Katılımı

1992 yılında San Francisco’da beş farklı merkezde yürütülen çalışma ile babaların doğuma katılım şekilleri ve benimsedikleri roller kategorize edilmiştir. Buna göre babalar doğumda **doğum koçu**, **ekip üyesi** veya **tanık** rollerini benimsemişlerdir. Doğum koçu ve ekip üyesi rolünde babalar doğuma aktif katılım gösterirken, tanık rolündeki babalar sadece seyirci olarak doğumda bulunmuştur. Bu çalışmada katılımcıların çoğunlukla benimsediği rol tanık rolü olarak belirlenmiştir (Chapman, 1992).

Aradan geçen yılların ardından babalar artık doğumu babalığın başlangıcı olarak nitelendirmekte ve bu eşsiz deneyime dahil olmak, **ekibin bir parçası** olmak istemektedirler (Ledenfors & Berterö, 2016; van Vulpen ve ark., 2021). Babaların artık doğum hikayelerini birbirleri ile paylaştığı görülmektedir (Longworth & Kingdon, 2011). Geçmişte babaların doğuma katılması beklenen bir durum değilken bugün çoğu batı toplumunda babaların doğumda aktif rol alması beklenmektedir (Behruzi ve ark., 2013).

Estonya'da yapılan bir çalışmada babaların doğuma iyi hazırlandığı ve yaklaşık %85-90'ının doğumda buldukları tespit edilmiştir. Babalar bu kararı alırken sosyal çevrelerinden olumlu olarak etkilendiklerini söylemişlerdir. Doğuma katılan bu babalar tıbbi müdahalelerden doğum şekline ve pozisyonuna, göbek kordonunun kesilme zamanı ve ten tene temasın süresine kadar her türlü karara ortak olmak istemişlerdir. Ayrıca anne ve bebeğin iyilik hali için sağlık personeli ile iletişim halinde olmuşlardır (Vahtel ve ark., 2021).

İsviçre'de yapılan bir başka çalışmada ise katılımcı babalar doğumda bulunmalarının asıl amacı olarak anneye destek olmak ve ihtiyaçlarını gidermek olduğunu bildirmişlerdir. Farklı şekillerde sürece dahil olmaya çalışan babalar, nefes egzersizlerine yardımcı olarak ve psikolojik destek sağlayarak doğum sancılarını rahatlatmaya çalışmışlardır (Ledenfors & Berterö, 2016). Babaların doğuma katılımı modern batılı bir olgudur (Longworth & Kingdon, 2011). Dünyaya nispeten Türkiye'de gebe ve doğuma hazırlık sınıflarının geçmişi yenidir (Coşar & Demirci, 2012). Doğum sürecini eşleriyle beraber deneyimlemek isteyen babalar olmasına karşılık (Bal, 2014; Karaçam, 2020) kimi zaman fiziksel ve duygusal nedenlerle, kimi zaman ise ortamdan kaynaklı sebeplerle babalar bu arzularına ulaşamamaktadırlar (Karaçam, 2020).

2.4.2. Babanın Doğum Sonrası Bebek Bakımına Katılımı

Hem dünyada hem de Türkiye'de bazı engeller dolayısıyla babaların çocuk bakımına katılımları düşük düzeydedir (Kasamatsu ve ark., 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Shorey & Ang, 2019; Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK, 2022). Ancak yine de babalar genel olarak doğum sonu dönemde bebek bakımına katılmaya sıcak bakmaktadır (Çitil Canbay, & Şeker, 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Shorey & Ang, 2019).

Literatür babalık genellikle ilgi, şefkat ve ulaşılabilir olma ile tasvir edilmektedir. Babaların kendilerine biçtiği rollerde ise, bakım ve eğitimin yanı sıra, günlük yaşamlarında çocuklarının yanında olmak ve ihtiyaçlarına hassasiyet göstermek vardır (Diniz ve ark., 2023; Kasamatsu ve ark., 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Sary & Turnip, 2015). Babaların bu görüşü yeni babalık kavramıyla uyumludur (Diniz ve ark., 2023). Ancak pratikte özellikle Latin, Asya ve Afrika’da babaların birincil bakım verici rolü üstlenmediği, kendilerini annelere göre ikinci planda gördüğü ve çoğunlukla oyun ve etkinliklere katılım gösterdiği görülmektedir. Ayrıca bu örnekteki babalar çocuğun ahlak eğitimini veren ve geçimini sağlayan geleneksel baba rolüne uygun görüşleri de benimsemektedirler (Kasamatsu ve ark., 2023; Rakotomanana ve ark., 2021; Seward & Rush, 2015; Xu ve ark., 2014). Avrupa ve Amerika’da da durum çok farklı değildir. Toplumsal cinsiyet eşitliğine artan ilgiye rağmen (Akdemir ve ark., 2023) babalar hâlâ rollerini gelir sağlayıcı ve eğitici olarak tanımlamakta, bakımda ise kendilerini anneye göre ikinci planda görmektedirler (Henz, 2019; McDonnell ve ark., 2019; Jia ve ark., 2016).

Türkiye’de babaların çocuk bakımına katılma oranı %2.3 saptanmıştır (TÜİK, 2022). AÇEV in yaptığı “Türkiye’de Babalık halleri” isimli büyük çaplı araştırmanın sonucu da bu veriyi desteklemektedir. Çalışmada baba katılımı ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Buna göre babaların büyük çoğunluğu (%91) çocuk bakımından öncelikli sorumlu kişinin anne olduğunu söylemiştir. Ayrıca bu çalışmada babaların yarısı çocuğu hiç tuvalete götürmediğini, üçte biri hiç bez değiştirmedini ve tırnak kesmediğini beyan etmiştir. Doğrudan bakımlara katılımın düşük olmasının yanı sıra ev işlerine destek olmak gibi dolaylı katılımlar da babalar arasında düşük seyretmektedir (AÇEV, 2017).

Bazı münferit çalışmalarda babaların, sayıları az da olsa, doğrudan ve dolaylı olarak bakıma katıldığı (Bal, 2014; Çıldır ve ark., 2014; Çitil Canbay, & Şeker, 2023) ancak bu konuda yetersiz hissettiklerinden dolayı eğitim ve destek taleplerinin olduğu belirtilmektedir (Çitil Canbay & Şeker, 2023). Babalar en çok bebeğin gazını çıkartma, bez ve kıyafet değişimi konusunda zorluk hissettiğini bildirmişlerdir (Bal, 2014; Çitil Canbay & Şeker, 2023).

Bu araştırmaların sonuçlarından babaların çocuk bakımına katılma konusunda gerek uluslararası gerek ulusal düzeyde benzer görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Yukarıdaki çalışmalara bakıldığında babaların kendilerini bebekten asıl sorumlu olan kişi olarak görmedikleri, bebek bakımı konusunda özgüvenli hissetmedikleri ancak yine de bakım vermeye hevesli oldukları görülmektedir. Babaların bebek bakımına aktif olarak katılması ve tecrübe kazanması ile özgüvenleri artabilir (Kasamatsu ve ark., 2023).

2.4.3. Baba Katılımının Aile ve Çocuk Üzerine Etkileri

Birçok çalışmada baba katılımının anne sağlığına olumlu etkileri olduğu kanıtlanmıştır (Tokhi ve ark., 2018; Yargawa & Leonardi-Bee, 2015; Wolfberg ve ark., 2004). Doğum sonrası döneminde olumlu deneyimler yaşayan anneler için bu süreç yeni “kadın ve anne” kimliğinde başarılı olma durumunda artış ile sonuçlanmaktadır (Finlayson ve ark., 2020). Babaların doğum sonu sürece katılmaları ve bebekle kaliteli zaman geçirerek, anneyi desteklemeleri, postpartum depresyon sıklığını azaltmakta, emzirmeyi ve emzirme süresini ise artırmaktadır (Agrawal ve ark., 2022; Hunter & Cattelona, 2014; Maycock ve ark., 2013; Xiao & Loke 2021; Yargawa & Leonardi-Bee, 2015; Wolfberg ve ark., 2004).

Baba katılımının dolaylı olarak baba için de faydaları vardır. Postpartum depresyon, sadece annelerde gözlenen bir hastalık değildir. Babalar da doğum sonu

dönemde depresyon yaşayabilmektedir. Goodman (2004)'ın çalışmasına göre eşleri postpartum depresyon yaşayan erkeklerde, aynı sorunun görülme sıklığı %24 ile %50 arasında değişmektedir. Doğum sonrası dönemde baba katılımı, annede postpartum depresyon riskini büyük oranında azaltmaktadır (Yargawa & Leonardi-Bee, 2015). Babanın ve annenin doğum sonrası depresyonu arasındaki güçlü ilişki, aile sağlığı üzerinde önemli etkilere sahiptir (Holopainen & Hakulinen, 2019). Babaların gerek bebek bakımına dahil olması gerekse ev işlerine destek vermesi, babalık rollerinin benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu durum eş ilişkilerini de olumlu etkilemektedir (Naz, 2018).

Pubmed'de "father involvement" anahtar kelimesi ile arama yapıldığında baba katılımının etkilerinin özellikle 1970'lerden itibaren araştırmacıların ağırlık verdiği bir konu olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda baba katılımının çocuk üzerine birçok yönden olumlu etkileri ortaya konulmuştur. Hastanede tedavi gören yenidoğanlarda baba katılımının hastanede kalış süresini kısalttığı ve yenidoğanın hayatta kalma oranını artırdığı kanıtlanmıştır (Alao ve ark., 2023). Oyun çağı döneminde babanın çocukla oyun oynaması ve gezdirmesi gibi etkinliklere katılmasının ilerleyen yıllarda çocukta odaklanma güçlüğü, duygularını ifade edememe, sözünü tutmama ve gruba uyum sağlayamama gibi davranış problemlerini önleyebileceği bildirilmiştir (Ochi & Fujiwara, 2021). Ataerkil cinsiyet rolleri ve baba katılımının sınırlı olması, çocuk için yetersiz ek besin uygulamalarına sebebiyet verebileceği raporlanmıştır (Allotey ve ark., 2022). Baba katılımının yüksek olduğu ailelerde çocukların aşırı kilolu olma olasılığı daha düşük saptanmıştır (Sato ve ark., 2020). Babaların çocuk bakımına katılımı, ergenlerin zihinsel sağlığıyla da yakından ilişkili bulunmuştur. Babaların bakıma aktif katılımı ergenlikte daha iyi psikolojik iyi oluş sağlamaktadır (Kato ve ark., 2023). ABD'de yapılan bir kohort

çalışmasında baba katılımının ilerleyen yıllarda oğulların yasadışı madde ve tütün kullanımını önemli ölçüde azalttığını gösterilmiştir (Choi ve ark., 2021). Babanın denkleme dahil olması anne, bebek ve aile sağlığı için kısa ve uzun vadede fayda sağlamaktadır. Baba katılımı prenatal dönemde anne ve bebek için dolaylı olarak morbidite ve mortaliteyi etkileyebilmektedir (Tokhi ve ark., 2018).

2.4.5. Baba Katılımının Önündeki Engeller

Baba katılımını araştıran çalışmalara bakıldığında babaların bakıma dahil olmasının önündeki en büyük engelin **babaların çalışma saatleri ve koşullarının** olduğu görülmektedir. Babalar genelde evin geçiminden sorumlu asıl kişi olduğundan iş hayatı bebek bakımından önce gelmektedir. Bütün gün yorulan babalar eve geldiklerinde bitap düşmekte ve uzun saatler çocuklardan ayrı kaldıkları için sınırlı babalık rolleri geliştirmektedirler (AÇEV, 2017; Diniz ve ark., 2023; Kasamatsu ve ark., 2023; Pilarz ve ark., 2020; Rakotomanana ve ark., 2021).

İçinde yaşanan **kültür** ise özellikle ataerkil toplumlarda baba katılımına engel olabilmektedir. Madagaskar'da ekonomik kaygılardan dolayı kadınların iş gücüne dahil olması, her iki ebeveyn tarafından baba katılımına ilgi duyulmasına neden olsa da erkeklerin bakıma dahil olması toplum tarafından sıklıkla eleştirildiği ortaya koyulmuştur (Rakotomanana ve ark., 2021). Japonya'da bebeğin cinsiyetinin kız olması baba katılımını azaltan etkenler arasındadır (Kasamatsu ve ark., 2023). Türkiye'de yapılan bebek bezi reklamlarını inceleyen bir çalışmada ise reklamların kadınlar tarafından seslendirildiği ve oyuncuların çoğunlukla kadın olduğu, alt değiştirme konusuna cinsiyetçi bir yaklaşım sergilendiği bulunmuştur (Alabay, 2023). Tol ve Taşkan (2018)'in çalışmalarına göre Türkiye'de alt değiştirme ve bebeği besleme erkeklikle bağdaşmayan

işler olarak görülmektedir. Ayrıca babalar banyo, alt değiştirme gibi konularda kız ve erkek çocuklar arasında önemli bir ayrım yapmaktadırlar (Tol & Taşkan, 2018).

Baba katılımına bir başka engel olarak **bilgi ve destekten yoksun olmaktan** söz edilmektedir. Özellikle bir kısım ilk kez babalar rollerini tam anlamıyla bilmemekte ve daha önce tecrübe etmedikleri bir takım bakım faaliyetlerinden kaçınmaktadırlar (AÇEV, 2017; Premberg ve ark., 2011; Shorey & Ang, 2019; van Vulpen ve ark., 2021). Shorey ve Ang (2019)'ın çalışmasında, babalar bakıma aktif olarak katılmak isteseler de iş kaynaklı engeller, ev içi gerginlikler, bilgi ve destek eksikliği nedeniyle çaresizlik ve depresif duygular yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Baba katılımında bir başka engel ise **anneler** gösterilmektedir (Çıldır ve ark., 2014; Holopainen & Hakulinen, 2019; Sary & Turnip, 2015). Anneler, her ne kadar babanın bakıma katılmasını istediklerini ifade etseler de uygulamada babaların katılma girişimlerine karşı çekimser davranabilmektedirler. Bakıma katılmaya istekli babaların bir kısmı, eşlerinin tutumlarından şikâyet etmektedirler. Bu tutuma maruz kalan babalar, anneleri bakım konusunda babalara fazla alan tanımamak ve onları yetersiz görmekle eleştirilmiştir (Holopainen & Hakulinen, 2019). Annelerin baba katılımına yönelik olumsuz tutumları baba katılımını azaltmaktadır. Bu tarz tutumlar babaların bakım konusunda özgüveni kırmakta ve olumlu geri bildirim almayan babalar bebek bakımına dahil olmamaktadır (Çıldır ve ark., 2014; Sary & Turnip, 2015).

AÇEV (2017)'in verileri yukarıda aktarılan örnekleri özetler niteliktedir. Çocuk bakımı konusunda katılımcıların büyük çoğunluğu cinsiyet ayrımı yapmakta, ataerkil söylemlerde bulunmaktadır. Babaların yaklaşık yarısı çocuk bakımını üstlenmek istememektedir. Ancak sayıları nispeten az da olsa, bazı koşullar sağlandığı takdirde çocuk bakımına katılabileceğini belirten babalar da vardır. Bu koşullar içinde “Maaşım

ödenmeye devam etse”, “Devlet tarafından teşvik sağlansa” ve “Çocuk bakımı hakkında daha fazla bilgiye sahip olsam” en çok belirtilenler arasında ifade edilmiştir. Ayrıca babaların yaklaşık üçte biri babalık izninden haberdar değildir ve beşte birlik bir kesim iş yeri izin vermediği için babalık iznini kullanamadığını bildirmiştir.

2.5. BABA EĞİTİM PROGRAMLARI VE GEREKLİLİĞİ

Kadınların iş hayatına aktif katılımın giderek artması (Tin & Alptekin, 2022) ve baba katılımının çocuk üzerine olumlu etkileri (Tokhi ve ark., 2018; Yargawa & Leonardi-Bee, 2015; Wolfberg ve ark., 2004) dolayısıyla babaların, babalık rollerini hakkıyla yerine getirmesi birey, aile ve toplum için faydalı olacağı kabul edilmektedir (Tokhi ve ark., 2018). Ancak babalar rol karmaşası, bilgi ve destek eksikliği (Çitil Canbay & Şeker, 2023; Pålsson ve ark., 2017) gibi nedenlerle her ne kadar sürece dahil olmak isteseler de bu arzularını gerçekleştirememektedir (Shorey & Ang, 2019). Baba katılımına odaklanan bazı sistematik derlemeler, babaların bakım konusunda büyük eksiklikleri olduğu görüşünü ortaya koymuştur (Davison ve ark., 2018; Filippa ve ark., 2021; Lee ve ark., 2018; Mahesh ve ark., 2018; Panter-Brick ve ark., 2014; Tokhi ve ark., 2018).

Bu aşamada babaları, bilgi ve destek sağlayarak sürece hazırlamak gerekmektedir (Çitil Canbay & Şeker, 2023). Profesyoneller tarafından kanıta dayalı bilgiler ile hazırlanacak, babaların karşılaşılabileceği durumlara yönelik ulaşılabilir programlar, baba katılımını artıracak ve bireyden başlayarak topluma da olumlu katkılar sağlayacaktır (Mahesh ve ark., 2018; Tokhi ve ark., 2018).

2.5.1. Yurt Dışında Yapılan Baba Eğitim Programları

Dünyada 1960 yıllardan itibaren baba katılımını kolaylaştıracak adımlar atılmaya başlanmıştır. İskandinav ülkeleri son birkaç on yıldır babalara özel sınıflarda eğitimler vermektedir (Plantin ve ark., 2011). Ancak literatüre bakıldığında babalara özel yerleşmiş

bir eğitim programının dünya genelinde yaygın olmadığı görülmektedir. Bunun yerine **“baba katımlı ebeveyn eğitim programları”**na rastlanmaktadır (Bremberg, 2006; Erdoğan & Zelyurt, 2016; McKee ve ark., 2018; Shulruf ve ark., 2009). Amerika’da ebeveyn eğitimi araştırmaları 1970’ ten itibaren hız kazanmaya başlamış, 1980’li yıllarda “Aile hayatı eğitimi” lisansüstü programı açılmıştır. Bu program esasen aileleri doğrudan etkileyen toplumsal değişimlerin (kadın istihdamının artması, cinsiyet eşitliği söylemleri, eşit ebeveyn rolleri gereksinimi) meydana getirdiği olgulara çözüm bulmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmaların sonucunda bugün Amerika’da birden fazla ebeveyn eğitim programı seçeneği mevcuttur. En yaygın ve işlevsel programlardan biri **“Bringing Baby Home-BBH** (Bebeği Eve Getirmek)” dur. BBH anne-baba ilişkisini, ebeveynliğe başarılı geçişte etkili bir faktör olarak görmektedir. BBH çiftler arası ilişkiyi güçlendirmeye odaklıdır. Program bir profesyonel tarafından uygulanmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların birbirleri ile deneyimlerini paylaşmaları ve bunlardan faydalanmalarını da sağlanmaktadır. Bu program gebeliğin üçüncü ve dördüncü trimester dönemlerini kapsamaktadır. Mevcut diğer programlar da aynı süreçlerde uygulanmaktadır. Ancak içerik olarak bu program daha çok doğum öncesine ve bebek bakımına odaklanmaktadır (McKee ve ark., 2018).

Avrupa’da ise İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Fransa öncülüğünde Batı Avrupa’da **“Ana Baba Okulu”** programları başlatılmıştır. 1964’te Fransa’da “Ana Baba Okulları Uluslararası Federasyonu” kurulmuş ve bu okulların eşgüdüm içinde yaygınlaşması sağlanmıştır. Fransa’yı başta İsviçre olmak üzere, İtalya ve Hollanda ardından diğer Avrupa ülkeleri takip etmiştir. 1965 yılına gelindiğinde, 36 farklı ülkedeki kuruluşlar bu federasyona dahil olmuştur. Günümüzde birçok ülke bu federasyonun üyesi olarak anne-baba eğitim faaliyetlerini yürütmektedir (Erdoğan & Zelyurt, 2016).

İsveç'ten örnek verilecek olursa; ebeveyn eğitim sınıfları içeriğinde, çocuk gelişimi, bebek bakımı, kazaların önlenmesi, emzirme, ebeveyn rolleri, hastalıklar, tütünün riskleri ve eş ilişkilerine yönelik bilgiler verilmektedir. Program, yeni ebeveynlerin bilgi, beceri ve kendine güvenlerini artırmayı amaçlayan eğitimlerin yanı sıra sosyal ağlarını güçlendirmeyi de hedeflemektedir (Bremberg, 2006).

2.5.2. Türkiye'de Yapılan Baba Eğitim Programları

Türkiye'de ebeveyn eğitim programları sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve kamu kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Programlı ilk ebeveyn eğitimi modeli 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri tarafından hayata geçirilmiştir. Faaliyetlerini bünyesinde bulunan öğretim görevlileri, yerel yönetimler ve okulların finansal desteğiyle sürdüren ve **Ana Baba Okulu** olarak adlandırılan bu programda, çocuk gelişimi ve çocukla iletişim konularında anne babalara eğitimler verilmiştir (Özel, 1996).

Tarihi 1980'li yıllara dayanan ve Boğaziçi Üniversitesi akademisyenleri tarafından hayata geçirilen AÇEV ise, halihazırda okul öncesi eğitim ve anne çocuk eğitimi üzerine yaptığı projelere 1996 yılında **Baba Destek Programı (BADEP)**'ni eklemiştir. BADEP babalara özel bir eğitim programıdır. Program yerel yönetimle iş birliği içinde, babaların kolay ulaşabileceği bir mekanda, haftada bir gün ve genellikle akşam saatlerinde gerçekleştirilmektedir. Babalara çocukların gelişiminin en üst seviyede olması amacıyla, rollerini fark etme, baba çocuk bağlanması ve ulaşılabilir olmaya yönelik eğitimler sunulmaktadır. Programın daha etkili olması için çeşitli yetişkin eğitimi yöntemleri ve grup içinde deneyim aktarımı fırsatı verilmektedir. AÇEV tarafından eğitilmiş kişiler tarafından gönüllük esasıyla uygulanmaktadır. Bugün hala faaliyetlerine devam eden program, 51 şehirde 58.000 babaya ulaşmıştır (AÇEV, 2023).

Dezavantajlı bölge ve topluluklara yönelik olarak Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından 2019 yılında hayata geçirilen “Ev Temelli Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE)” programı da sivil toplum kuruluşları eliyle yapılan ebeveyn eğitim programına örnek olarak verilebilir. Başlangıçta yalnızca anneleri hedefleyen programa, daha sonra annelerin gereksinimlerine yönelik olarak uzmanlar tarafından hazırlanmış “**Baba Eğitim Programı**” da eklenmiştir. Bu programda babalara, ebeveynlikle ilgili bilgiler içeren materyaller ve çocuklarıyla beraber etkinlik yapabilmeleri için her hafta bir tane, sesli çocuk kitabı gönderilmektedir. Program ile baba katılımı desteklemek, baba-çocuk bağı güçlendirmek ve toplumsal cinsiyet normlarını dönüştürmek hedeflenmektedir (United Nations Children's Fund [UNICEF], 2021).

Sağlık bakanlığınca gebe yakınlarına sunulan danışmanlık ve bilgilendirme hizmetlerinde standart sağlamak amacıyla 2014/28 sayılı “Gebe Bilgilendirme Sınıfı” genelgesi yayınlanmıştır. Birinci basamakta “**Gebe Bilgilendirme Sınıfı**”, ikinci ve üçüncü basamakta “**Gebe Okulu**” ve özel tıp merkezleri bünyelerinde “**Doğuma Hazırlık ve Danışma Merkezi**” olarak isimlendirilen bu birimlerde doğum öncesinden başlayarak doğum sonrası döneme kadar olan süreçte danışmanlık verilmektedir. İsimlerinden de anlaşılacağı üzere planlanan eğitim konularının çok büyük kısmı annelere yöneliktir. Ancak bu okullar da “baba katımlı ebeveyn eğitim programları” kategorisindedir. Programda babaların genel olarak yaşadığı problemler de ele alınmış ve psikolojik değişiklikler, baba-bebek bağlanması, cinsel yaşam, babalık rolleri ve yaşam değişiklikleri konulu eğitimler eklenmiştir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2018b).

2.6. BABA OLMA SÜRECİNDE HALK SAĞLIĞI HEMŞİRESİNİN ROLÜ

Bir rolden diğesine geçiş aşamasında bireyler kendini boşlukta ve ne yapacağını bilemez halde bulabilmektedir (van Gennep, 2019). Babalık rolüne geçmek ise erkekler için hayatlarındaki önemli kilometre taşlarından biri olmakla beraber (Zeybekođlu, 2015) daha önce tecrübe edilmemiş zorluklar ve mücadelelerle doludur (Baldwin ve ark., 2018). Özellikle ilk kez baba olan bireyler, gebelik kararının verilmesinden doğum sonrası sürece kadar, baba-bebek bağlanmasının gerçekleşmesi ve babalık rollerinin benimsenmesi için bilgi ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (AÇEV, 2017; Shorey & Ang, 2019; Vidaurreta ve ark., 2022). Kültürden kültüre, bireyden bireye farklılık gösterse de genellikle babalar ebeveyn olma sürecinde rol bulmakta zorlanmakta, bebek bakımı konusunda yetersiz olduğunu düşünmekte ve sağlık personeli tarafından dışlandıklarını hissetmektedirler (Márquez ve ark., 2019; van Vulpen ve ark., 2021). Bu aşamada halk sağlığı hemşireleri, görev yetki ve sorumlulukları doğrultusunda, aileyi bütüncül olarak ele alabilmek, baba ve bebek özelinde aile merkezli bakım sunabilmek (Resmi Gazete, 2011) adına çok uygun bir pozisyonudur. Öncelikle hemşireler tarafından babanın da anne gibi bir ebeveyn olarak tanınması ve desteklenmesi gerekmektedir (Premberg ve ark., 2011). Konuyla ilgili güncel literatürü yakından takip edilmeli (Koptur & Güner Emül, 2017), ebeveyn olma sürecinde risk faktörlerini yakından tanıyıp, özellikle depresyon açısından ölçekler aracılığıyla taramalar yapıyıp değerlendirilmelidir (Goodman, 2004). Ebeveynlik eğitim ve danışmanlık hizmetlerine babalar da dahil edilmelidir. Özellikle bebek bakımı konusunda yeterli bilgi ve destek verilmelidir. Sosyokültürel farklar göz önüne alınarak her aile kendi içinde değerlendirilip, bireylere özgü danışmanlık planlanmalıdır (Bal, 2014).

Hemşireler, doğum öncesi süreçte babaların rollerine alışması adına rutin kontrollere ve doğum öncesi ebeveynlik kurslarına katılmaları için yönlendirmelidirler.

Hemşireler doğumdan sonra ise, babanın önemli ve bakımdan eşit derecede sorumlu olduğunu hissetmesi için bebeği görmesi ve temas etmesi için uygun ortam yaratmalı ve teşvik etmelidirler. Ayrıca, bebekle eve döndüklerinde hissedecekleri kaos duygusundan bahsederek babayı hazırlamalı ve eş ilişkileriyle ilgili hususları ele almalıdırlar. Bu aşamada aile üyeleri arasındaki ilişkileri geliştirmeyi sağlayacak müdahalelerde bulunmalı, yeni hayatlarına uyumu kolaylaştıracak günlük rutinler oluşturmaları konusunda danışmanlık vermelidirler. Son olarak babaları, bebekle yalnız vakit geçirmek konusunda cesaretlendirerek baba bebek bağına güçlendirmeli ve babanın kendine olan güvenini artırmalıdırlar (Vidaurreta ve ark., 2022).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tipi, evreni, örnekleme, verilerin toplanması, verilerin değerlendirilmesi, araştırmacının özellikleri, araştırmanın etik yönü ve araştırmanın sınırlılıkları başlıkları yer almıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, ilk kez baba olanların ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerini anlamak amacıyla nitel araştırmalardan fenomenolojik (olgubilim) araştırma deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik çalışma bir grubun, bir fenomen veya kavramla ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaktadır. Temel amaç bir olgu ile ilgili bireysel deneyimleri evrensel nitelikteki bir açıklamaya indirgemektir (Creswell & Poth, 2016). Bu çalışmada, nitel araştırmaları raporlamak için COREQ kriterleri kullanılmıştır (Özden ve ark., 2022).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Araştırma evreni, Tokat ilinin Erbaa ilçesinde yaşayan, ilk kez baba olup 3 ile 12 ay arası çocuğu olan ve eşleriyle beraber yaşayan biyolojik babalar olarak belirlenmiştir.

3.3. ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Çalışma, olasılıklı olmayan örneklem yöntemlerinden, amaçlı örnekleme modelinden, ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile (Patton, 2014) yapılmıştır. Ölçüt örneklemede amaç belirlenmiş bir dizi durumu karşılayan katılımcıları bulmaktır (Creswell & Poth, 2016). Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde ise görece olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak hedeflenmektedir (Patton, 2014). Bu çalışmada maksimum çeşitlilik olarak yaş, eğitim durumu, ekonomik durum, aile yapısı, doğum sonu süreçte destek olan kişi olup olmadığı

ve meslek özellikleri dikkate alınmıştır. Örneklemin ölçütleri ise ilk kez baba olmak, üç ay ile 12 ay aralığında çocuğu olmak, eş ile beraber yaşamak ve biyolojik baba olmaktır. Araştırma için, 2021 yılının Aralık ayından, 2022 yılının Eylül ayına kadar Erbaa Devlet Hastanesinde doğum yapmış bebek kayıtlarına ulaşılarak dahil olma kriterlerine uyan 89 baba tespit edilmiştir. Ocak 2023 –Şubat 2023 tarihlerinde, araştırmacı tarafından telefon ile gerçekleştirilen ön görüşmelerde babalara, araştırmanın amacı, yöntemi, görüşme yeri ve etik hususlar konusunda bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmaya davet edilmişlerdir. Babaların büyük çoğunluğu (sayı=41) yoğun iş temposunu, bir kısmı (sayı=4) ise şehir dışında bulunmak gibi sebeplerle araştırmaya katılmayı reddetmiştir. Bazı babalara (sayı=22) ise telefonu açmadığı, telefon numarası yanlış olduğu veya eşine ait olduğu için ulaşılamamıştır. Veriler doygunluğa ulaştığında ise geriye hiç davet edilmemiş 10 baba kalmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılar ile bireysel görüşme için uygun tarih ve saat belirlenmiştir. Yedinci derinlemesine bireysel görüşmenin ardından araştırmacı katılımcıların bazı sorulara benzer cevaplar verdiğini fark etmiştir. Derinlemesine bireysel görüşmede veriler 12. babada doygunluğa ulaşmış, sorulara benzer cevaplar alınıp yeni bilgiler alınmamaya başlanmıştır. Çalışmayı yarıda bırakan katılımcı ve tekrarlanan görüşmeler olmamıştır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler nitel araştırmalarda kullanılacak olan veri toplama yöntemlerinden biri olan derinlemesine bireysel görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Katılımcılar, gündüzleri çalıştıkları için genellikle akşam saatlerini tercih etmişlerdir. Görüşmeler kararlaştırılan tarih ve saatte Erbaa Devlet Hastanesi'nin tahsis ettiği bir odada bireysel ve yüz yüze yapılmıştır. Görüşmelerin bölünmemesi için, görüşme odasına yakın olan hastane çalışanlarına odada görüşme yapılacağına dair bilgi verilmiş ve hem araştırmacı hem de

katılımcı telefonunu sessiz moda almıştır. İkrâm ve kısa bir sohbet ile katılımcıların ortama alışması sağlanmış, etik hususlar gereği onamları alınıp, ses kaydı alınacağı söylenmiştir. Ardından iki ayrı cihazdan ses kaydı başlatılarak önce “Katılımcı Tanıtım Formu” (EK.1), “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” (EK.2) ile görüşmelere devam edilmiştir.

Katılımcı Tanıtım Formu, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş ve bireyin yaşı, eğitim durumu, mesleği, ekonomik durumu, aile yapısı, bebeğin planlanma durumu, doğum şekli, daha önce doğuma yönelik kurs alma durumu gibi 13 sorudan oluşmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu araştırmacı tarafından literatür taraması sonucu (Baldwin ve ark., 2019; Márquez ve ark., 2019; Noh, 2021; Pålsson ve ark., 2017) oluşturulmuştur. Çalışmanın yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırma konusunun sınırları doğrultusunda sekiz ana soruyu içermiştir (Tablo 3.1). Görüşme soruları geliştirilirken araştırmacının amacına ne kadar hizmet ettiğini, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla konu üzerinde uzman iki öğretim elemanının görüşleri alınmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda görüşme formu düzenlenmiştir. Bu öğretim elemanlarından birisi kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında uzman, diğeri ise nitel araştırma yöntemlerini kullanarak araştırmalar yapan aynı zamanda bu dersin öğretimini yapan kişidir. Ayrıca araştırma süreci ve soruları halk sağlığı hemşireliği alanında uzman üç öğretim üyesinin görüşüne de sunulmuştur. Son olarak iki kişi ile pilot çalışma yapılmış ve formun son hali verilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışmanın Yarı Yapılandırılmış Ana Görüşme Soruları

-
1. Baba olacağınızı öğrendiğinizde neler hissettiniz/düşündünüz?
  2. Baba olmak nasıl bir deneyim? Anlatır mısınız?
  3. Doğum sırasındaki süreçte neler yaşadınız? Deneyimleriniz nasıldı? Anlatır mısınız?
  4. Doğum sonrası süreçten bugüne kadar neler yaşadınız? Bu süreçte neler hissettiniz? Anlatır mısınız?
  5. Doğumdan sonra günlük hayatınızda neler değişti? Anlatır mısınız?
-

Tablo 3.1. Çalışmanın Yarı Yapılandırılmış Ana Görüşme Soruları (Devamı)

-
6. Sağlık çalışanı sizi babalığa nasıl hazırlamalı? Beklentileriniz nedir?
  7. Yeni baba olmuş bir kişiye babalığa hazırlık konusuna yönelik ne tavsiyelerde bulunursunuz?
  8. Bebek doğmadan önce bir eğitim alacak olsaydınız neleri öğrenmek isterdiniz?
-

Görüşmede sorular her katılımcıya standart şekilde sorulmamış, görüşmenin akışına göre sondaj sorularla destekleyerek veriler toplanmıştır. Saha notları görüşmenin akışını bozmamak adına görüşme sonrası tutulmuştur. Görüşmeler, tanışma hariç ortalama 30 dakika sürmüştür.

3.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu çalışmanın **iç geçerliliğini** arttırmak için derinlemesine bireysel görüşme formu geliştirilirken ilgili literatür incelenmiştir ve kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. İç geçerliliğini arttırmak için bu araştırmada yapılanlar sırasıyla açıklanmıştır. Görüşmelerden hemen sonra araştırmacının kendisi tarafından ses kayıtları deşifre programları ile deşifre edilmiş, ardından veri kaybı yaşanmaması için yine araştırmacı tarafından tekrar tekrar dinlenerek kontrol edilmiştir. Deşifreler yapılırken ses kayıtlarından anlaşılmayan bazı kelimeler olmuş, bu kelimeler katılımcılar ile yeniden iletişime geçilerek açıklığa kavuşturulmuştur. Bir katılımcıya transkripti gönderilmiş ve doğruluğu katılımcı tarafından tescillenmiştir. Word belgesi haline getirilen ses kayıtları, analiz edilmek üzere MAXQDA programına aktarılmış ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Belgeler babaların gerçek isimleri yerine harf ve 1'den 12'ye kadar numara ile kodlanmıştır.

Bu araştırmada veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş, kod, kategori ve temalar araştırmacı tarafından verilerden türetilmiştir. Strauss ve Corbin (1990)'in tümevarımsal yaklaşımından yola çıkılarak, kod kitabı elde edilmiştir. Ardından metinler

kodlanmaya başlamıştır. Bu zorlu süreçte kod, kategori ve temalar her okumada yeniden değişmiş, birbiriyle uyum içinde ve aynı zamanda içeriği yansıtacak halde olması sağlanmıştır. Elde edilen kod ağacı araştırmacı yanlılığının en aza indirilmesi için uzman görüşünden alınan tavsiyeler neticesinde yenilenmiş ve nihai halini almıştır. Araştırmacı kendi analizini bitirdiğinde, ikinci bir araştırmacı tarafından rastgele seçilen iki deşifreye kodlama yapılmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Ardından, aynı iki deşifre uzman görüşüne sunulmuş ve onayı alınmıştır. Miles ve Huberman'ın (1994) kodlayıcılar arasındaki görüş birliğini kavramsallaştıran formülüyle iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve %97 olarak bulunmuştur. İki katılımcıya bulguları içeren bir belge gönderilmiş ve katılımcılar tarafından doğru yorumlandığına dair onay alınmıştır. Görüşmeler dahil tüm süreci veri kaybını engellemek adına araştırmacı bizzat gerçekleştirmiştir.

Araştırmanın **dış geçerliliğini sağlamak** için araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Bunun için araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve süreci, verilerin çözümlenmesi ve analitik genelleme yöntemiyle literatürde yapılmış konu ile ilgili araştırmalardan yapılan karşılaştırmalarla konunun yorumlanması ayrıntılı bir biçimde tanımlanmıştır. Teyit edilebilirliği arttırmak için ise araştırmacının tüm veri toplama araçları, ham verileri, analiz aşamasında yaptığı kodlamaları ve rapora temel oluşturan algıları, notları, yazıları ve çıkarımları uzman incelemesine sunularak teyit incelemesi yapılmıştır.

3.6. ARAŞTIRMACININ ÖZELLİKLERİ

Araştırmacının beş yıl yoğun bakım servisi, iki yıl acil servis, iki yıl cerrahi servis ve kan alma birimi hemşireliği deneyimi vardır. Görüşmelerin yapıldığı tarihten bugüne ameliyathane biriminde görev yapmaktadır. Kan alma biriminde çalışırken yenidoğan bebeklerden de kan almış ve onların ebeveynlerini gözlemleme fırsatı bulmuştur. Zaman

zaman kendisine bebekleriyle ilgili sorular yönelten anne ve babaların eğitim ihtiyacını fark etmesi üzerine konuyla ilgili bir literatür taraması yapmış ve babaları desteklemek yoluyla ailenin güçlendirilebileceğini keşfetmiştir. İki çocuk annesi olan araştırmacı kendi deneyimlerinden de yola çıkarak araştırma konusunu belirlemiştir. Araştırmacı yapacağı nitel çalışmaya hazırlık olarak bireysel okumaların yanı sıra, SOBIAD akademinin gerçekleştirdiği “Nitel Araştırma Türleri ve Disipliner Yönelimler” webinarına katılmış (EK.3), “Online Nitel Araştırma Yöntemleri Eğitimi” (EK.4) ve verileri analizi için “MAXQDA ile Nitel Araştırma Veri Analizi Eğitimi” (EK.5) almıştır.

3.7. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma için Tokat Gaziosmanpaşa üniversitesi girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulundan 22-KAEK-234 proje numarası ve 3.11.2022 karar tarihi ile (EK.6) ve Tokat İl Sağlık Müdürlüğünden katılımcılara ulaşmak ve görüşme mekanı için (EK.7) izin alınmıştır. Katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve ses kaydı alınacağı açıklanmıştır. Katılımcıların her birinden sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

3.8. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu yüksek lisans tez araştırması, çalışmaya katılan babaların görüşleri ile sınırlıdır. Süreç içinde karşılaşılan en büyük zorluk babalara ulaşmak ve çalışma için zaman ayırmalarını sağlamak olmuştur. Babaların hepsi çalışıyordu ve genellikle geç saatlerde eve geliyorlardı. Çalışma için hafta sonlarını ayırmak istemeyen babalar geç saatlerde gelmeyi kabul etmiştir. İkinci olarak görüşme mekanı bulmakta güçlük çekilmiştir. Araştırmacı ulaşımı kolay, kurumsal ve aynı zamanda mahremiyet sağlanabilecek bir mekan arayışı içinde çeşitli kamu kurumları ile görüşmeler yapmıştır. Ancak babaların görüşmelere mesai dışında gelebilecek olmasından ve bu mekanların mesai saatinden sonra kapalı olmasından dolayı ret yanıtı alınmıştır. Nihayetinde merkeze

uzak ancak 24 saat açık olması nedeniyle, devlet hastanesinde çalışmanın yapılmasına karar kılınmış ve gerekli izinler alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde ilk kez baba olanların ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerine ilişkin görüşleri nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan derinlemesine bireysel görüşmelerle sağlanan verilerin içerik analizi ile değerlendirilmesi verilmiştir. Nitel olarak gerçekleştirilen araştırmada elde edilen veriler katılımcıların tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulgular ve ilk kez baba olanların deneyimlerini ve ihtiyaçlarını açıklayan tema, kategori ve kodlar şeklide sunulmuştur. Ölçüt ve maximum çeşitlilik örnekleme kriterlerine uyan ve örnekleme de yer alan 12 babanın tanımlayıcı özellikleri Tablo 4.2.'de sunulmaktadır.

Tablo 4.2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri.

Katılımcı	Yaş	Eğitim	Meslek	Beyan Edilen Ekonomik Durum	Bebek Ayı	Aile Yapısı	Bebek Planlı mı?	Doğum Şekli
B1	28	Lise	Kargo Çalışanı	Orta	5 ay	Geniş Aile	Evet	NVD*
B2	26	Ön lisans	Esnaf	Yüksek	3	Çekirdek Aile	Evet	NVD
B3	33	Yüksek Lisans	Öğretmen	Orta	5 ay	Çekirdek Aile	Evet	C/S**
B4	31	Lisans	Öğretmen	Yüksek	6 ay	Çekirdek Aile	Evet	C/S
B5	28	Lisans	Emniyet Görevlisi	Orta	3 ay	Çekirdek Aile	Evet	NVD
B6	22	İlkokul	Tekstil Çalışanı	Orta	4 ay	Çekirdek Aile	Evet	C/S
B7	30	İlkokul	Tekstil Çalışanı	Orta	4 ay	Geniş Aile	Evet	NVD
B8	24	İlkokul	Tekstil Çalışanı	Orta	11 ay	Çekirdek Aile	Evet	C/S
B9	33	İlkokul	Tekstil Çalışanı	Orta	3 ay	Geniş Aile	Hayır	C/S
B10	23	Lise	Tekstil Çalışanı	Düşük	4.5 ay	Çekirdek Aile	Evet	C/S
B11	26	Lise	Yakıt İstasyonu Çalışanı	Orta	5.5 ay	Geniş Aile	Hayır	C/S
B12	29	Lisans	Sağlık Çalışanı	Orta	3.5 ay	Çekirdek Aile	Evet	NVD

* NVD=Normal Vajinal Doğum ** C/S=Sezeryan

Katılımcıların yaş ortalamaları 28'dir. Katılımcıların büyük kısmının (%66) özel sektörde çalıştığı, yalnızca 4 (%33) kişinin kamu görevlisi olarak çalışmakta olduğu görülmüştür. Çoğunluğun (%75) gelir durumunu orta düzey olarak belirttiği ve sağlık sigortasına sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan 6 (%50)'sı lise ve altında eğitim seviyesinde olmakla beraber ekonomik durumlarını orta olarak beyan etmişlerdir. Aile tipi ve doğum şekli ile ilgili verilerde sayıların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Plansız bir şekilde bebek sahibi olan babalar azınlıktadır. Tablo 4.3.'te katılımcıların bilgi ve destek alma durumları ve beyan ettikleri bilgi düzeyleri verilmiştir.

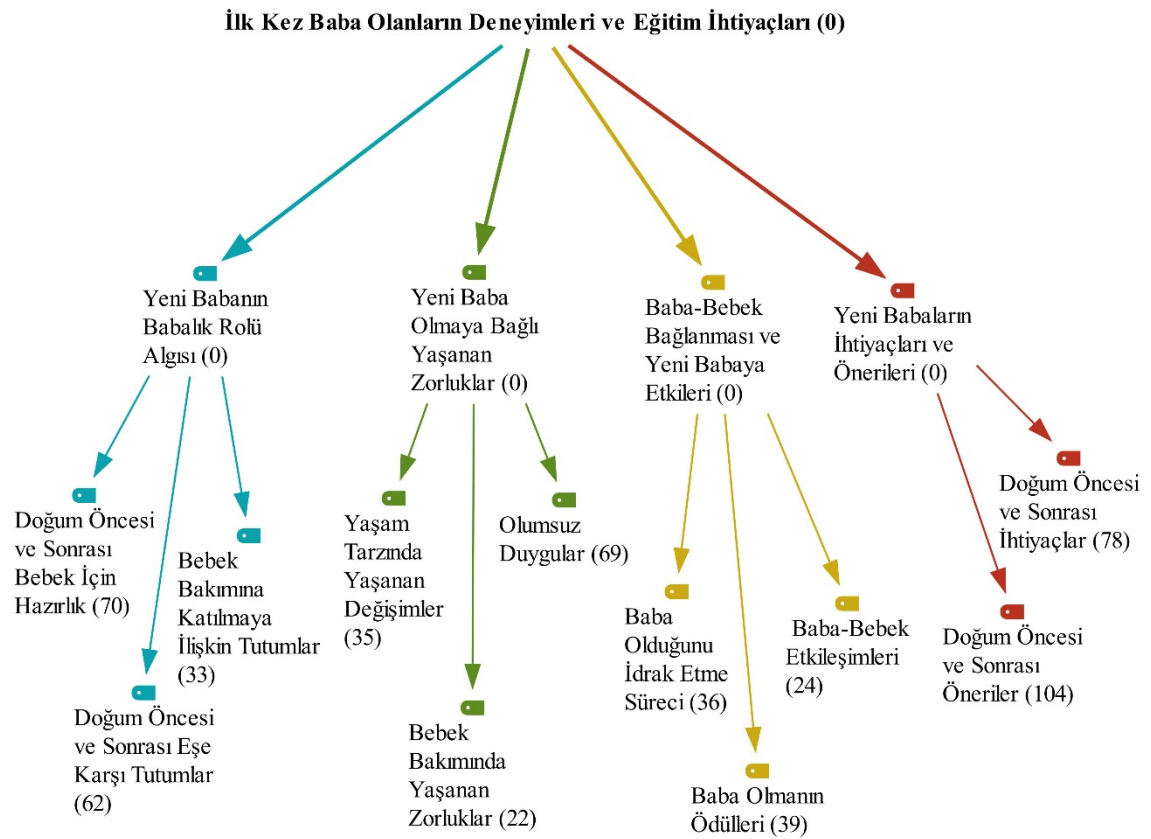
Tablo 4.3. Katılımcıların Bilgi ve Destek Alma Durumları- Beyan Ettikleri Bilgi Düzeyleri

Katılımcı	Doğuma Yönelik Kurs/ Bilgi Alma Durumu	Doğum Sonrası Destek Kaynakları	Doğum Öncesi Doğum Hakkında Var Olan Bilgi Düzeyi	Doğum Sonrası Bebek Bakımı Hakkında Bilgi Düzeyi
B1	Hayır/ Hayır	Yok	Yetersiz	Yetersiz
B2	Hayır/ Çevreden	Aile	Yetersiz	Yetersiz
B3	Hayır/ Çevreden	Aile	Kısmen Yeterli	Yetersiz
B4	Hayır/ Sağlık Çalışanından	Aile	Yeterli	Yeterli
B5	Hayır/ Sağlık Çalışanında	Yok	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
B6	Hayır/ Hayır	Yok	Kısmen Yeterli	Yetersiz
B7	Hayır/ İnternette	Yok	Kısmen Yeterli	Yeterli
B8	Hayır/ Hayır	Aile	Yeterli	Yeterli
B9	Hayır/ Hayır	Aile	Yetersiz	Yetersiz
B10	Hayır/ Hayır	Yok	Yetersiz	Yetersiz
B11	Hayır/ İnternet	Aile	Kısmen Yeterli	Yeterli
B12	Evet/ Hayır	Aile	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli

Babalardan doğuma yönelik kurs alan tek katılımcı vardır. Bu katılımcı Acil Tıp Teknisyeni olarak çalışmakta ve sağlık çalışanlarına yönelik bir kursa katıldığı için bu cevabı verdiğini söylemektedir. Babalara yönelik veya baba kapsayıcı bir doğuma hazırlık kursuna katılan katılımcı ise olmamıştır. Doğumla ilgili bilgi aldığını söyleyen

katılımcılar (%50), bu bilgilere sosyal çevre, internet ve sağlık çalışanından ulaşmıştır. Doğum sonrası dönemde destek alan katılımcılar ile destek kaynağı olmayan katılımcıların sayıları benzerdir. Babaların yalnızca yarısı bebek bakımı hakkında var olan bilgilerini yeterli bulmuştur.

Bu çalışmadan elde edilen, ilk kez baba olanların ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerini açıklayan 4 kategori ve 11 kod Şekil 4.1.'te verilmiştir.

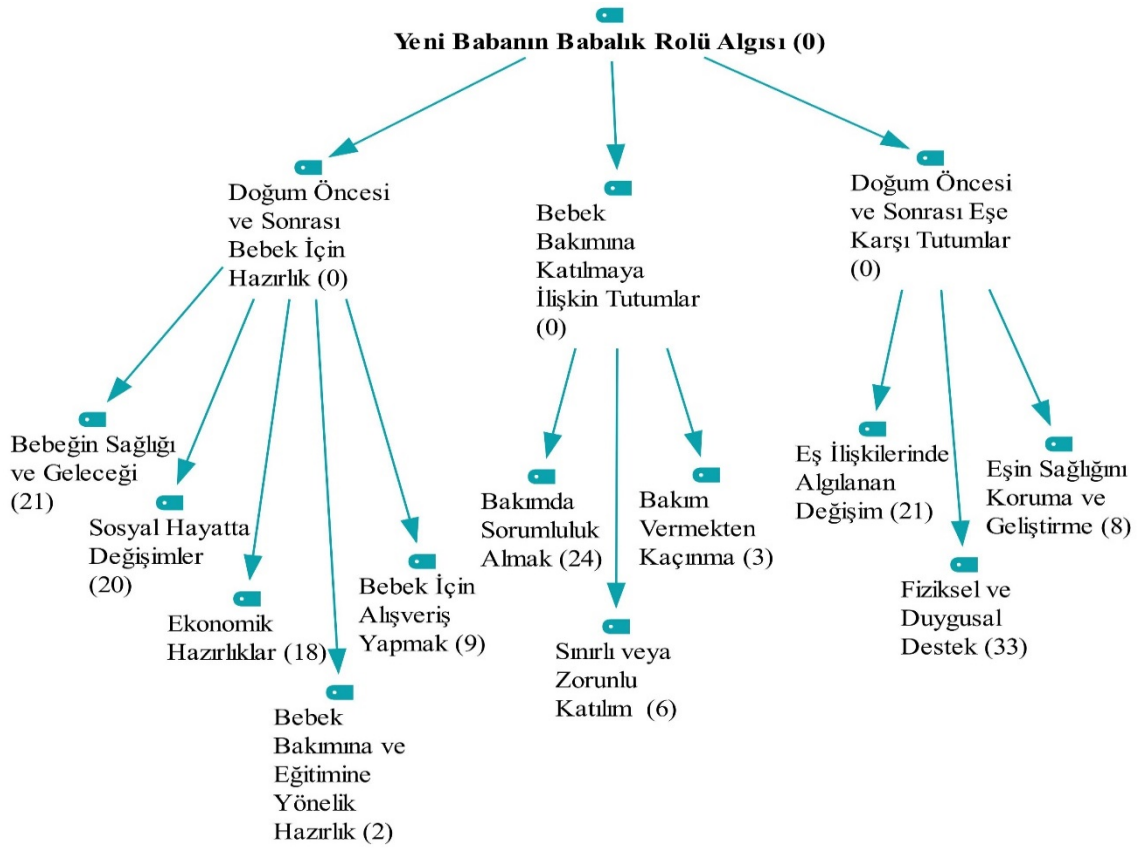
Şekil.4.1. Hiyerarşik Tema-Kategori-Kod sistemi ve Kod Frekansları

4.1. YENİ BABANIN BABALIK ROLÜ ALGISI

Bulgularda, doğum öncesi dönemde, ekonomik hazırlık, bebek alışverişi ve sağlıkla ilgili konularda roller üstlenen babalar doğumun başlamasıyla beraber ekibin bir parçası olmak için çaba sarfettiğini bildirmiştir. Ancak doğumdan sonra bebek bakımını öğrenme ve uygulama sürecinin bütün babalar için aynı şekilde ilerlemediği

görülmektedir. Babalar, eş ilişkilerini yenilemek ve bebek ile ilgilenmeyi öğrenmekle geçen doğum sonrası süreçte, yeni rollerine uyum sağlamaya çalıştığını ifade etmektedirler.

Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda, katılımcıların yeni babaların babalık rolü algısına yükledikleri anlamlar üç kod altında toplanmıştır. Şekil 4.2.' de yeni babaların babalık rolü algısı kategorisi, kod ve alt kodlarıyla sunulmuştur.

Şekil.4.2.Yeni Babanın Babalık Rolü Algısı Hiyerarşik Kategori-Kod-Alt Kod Sistemi, Kod Frekansları

4.1.1. Doğum Öncesi ve Sonrası Bebek İçin Hazırlık

Bulgulara göre, doğum öncesi dönemden başlayarak, babalar sorumluluk hisleriyle bebeklerin sağlığı ve konforu için çaba sarfetmektedirler. Babalar öncelikle ekonomik olarak bebeğin ihtiyaçlarına yetebilmeyi ve olası sağlık harcamalarını karşılayabilmeyi hedeflediklerinden bahsetmiştir. Özel sektörde çalışan babaların tamamı

bu sebepleri gerekçe göstererek iş hayatına vurgu yapmıştır. İşinden memnun olanlar “işine daha sıkı sarılmak” olarak tarif ettikleri şekilde sorumlu davranışlar sergilerken, memnun olmayanlar yeni iş arayışına girmiştir. Kamu görevlisi olan iki baba da doğumdan sonra işleriyle ilgili yeni kararlar almış ancak bunu ekonomik kaygılardan dolayı değil bebekle daha fazla vakit geçirebilmek için yaptıklarını bildirmişlerdir.

Örnek İfadeler

“İşte düzenimiz nasıl olur? Hani çocuğa nasıl ilerleyen, zamanlarını, aşamalarını nasıl hazırlarız ya da herhangi, yani böyle olursa nasıl olur gibisine her şeyi göze alınarak düşündük yani. ... Ya yarın bir gün daha rahat ... Hayat yaşaması için örnek olarak maddi, o yönden.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

“İşime daha çok sarıldım çünkü bir baba oldum. Bir sorumluluk altına girdik.” (B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

“Evet, büyümüş gibi hissettim. Daha büyük bir sorumluluğa gireceğimi hissettim. O yüzden zaten iş değişikliğine gittim. Aldığımız ücret yeterli gelmiyordu. Fazla bir güvence alm...,sağlamıyordu, maddi olarak veya sigortalı da değildim hani o sırada. Farklı bir meslek grubuna geçtim onun için.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

“Baba olunca çocuğun için her şeyi çabalyorsun. Her şeyi ona göre düşünüyorsun, ona göre hareket ediyorsun. Bir yere gideceksin, çocuğu düşünüyorsun işte. “Hava nasıl?” İşte “Hava soğuk. Dışarı çıkmayalım, etmeyelim.” gibi.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

Ekonomik durum fark etmeksizin babalar, bebek haberini aldıktan sonra tasarruf yapmaya başlamaktadır. Bebek için alışveriş yapmak, indirimleri takip etmek ve sarf

malzemelerini stoklamak ise hemen hemen bütün babaların keyifle üstlendiği bir hazırlık olarak bildirilmiştir.

Örnek İfadeler

“Yani ekonomik olarak, biz doğum, bebek olacağını öğrendiğimiz zaman bebek için belli birikimler yapmaya başladık.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

“İşte beşiğiymi, Örnek verelim, bezini stok..., işte ıslak mendili vesaire şeylerin stoklarını yapmıştım.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“İşte stok yapmaya başladım. Yani çağımızın gerekliliği. İşte "Bez alayım.", şunu da alayım, aman çocuğun şunu da olsun, çocuğuma bunları da yapayım.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

Bulgular, babaların doğum öncesi dönemde annenin konforunu sağlamak ve sağlığını korumak yoluyla bebeğin de sağlığını koruyacakları inancıyla sağlık arayışı, anneye bakım verme ve sosyal hayatı kısıtlama davranışları sergilediğini göstermektedir. Doğum sonrası dönemde ise babanın sosyal hayatı tamamen bebeğin ihtiyaçlarına yönelik olarak değişmektedir.

Örnek İfadeler

“Neler tüketmeli?”, işte "Bebek için ne gerekiyor?" işte, hangi besinlerin, hangi oranda, yani daha çok dikkat ediyorsunuz.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

“Ama eşim hamile kaldıktan sonra ve özellikle o üçüncü aydaki sıkıntıdan sonra ben arkadaşlarımla daha az, belki haftada bir değil de iki haftada bir veya ayda bire dönderdik. Buluşmamaya başladım. Çünkü ev işlerine yardımcı olmaya başladım.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

“Çünkü arkadaşlarım aradığımda her zaman dışarıya giden birisiydim. Ama şimdi çocuğum olduğundan sonra, daha böyle gidesim gelmiyor. Evimde oturuyorum. Boş kaldığım vakitte çocuğumla ilgileniyorum.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

Doğum öncesi dönemde bebek bakımı ve eğitimi ile ilgili konularda endişe duyan babalar olmasına karşılık, bu konuda bilgi arayışına giren yalnızca bir baba olmuştur.

Örnek İfadeler

“Ya bir de ilk çocuk. Hani bir tecrübe falan yok. Büyütebilecek miyiz? Nasıl... onu nasıl eğitebileceğimizi bilmiyoruz mesela. Hani büyütürken davranışlarımız ona ileride kötü mü etkileyecek, iyi mi etkileyecek? Söylediğimiz yanlış bir şey, ileride ona bir şey olacak mı?” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“Kitap okuduk düzenli, okumaya çalıştık daha doğrusu. İşte çocuk nasıl yetiştirilir, işte çocuk doğduktan sonra işte kelime hazinesi nasıl olmalı? Bu ve benzeri alışkanlıklar kazanmaya çalıştık. Uyku düzeniyle alakalı, daha erken uyumalı mı acaba? Çocuk, hani sonuçta erken uyuyup dinlenmesi gerekiyor.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

4.1.2. Bebek Bakımına Katılmaya İlişkin Tutumlar

Babaların bebek bakımına dahil olmaya istekli olsalar da bebeğin dünyaya geldiği ilk günlerin bazı babalar için zor geçebildiği ortaya çıkmıştır. İlk günlerde bebeğini kucağına almaktan korkan bir baba bu korkusunu iki ay sonunda yenmiş ve bakıma dahil olabilmıştır. Ancak bir başka baba doğumdan bir hafta sonra dokunmaya cesaret edebilmiş, bebeğinin bakımına uzun süre katılamaması söz konusu olmuştur. Bu baba 5.5 aylık olan bebeğini yalnızca kısa süre kucağında tutabilmiş ama gaz problemi yaşayan

bebeğinin beslenmesi ve sağlığı ile yakından ilgilendiğini bildirmiştir. Babalar çoğunlukla doğumdan sonra bebeği kucağına alma, bez değiştirme ve banyo yaptırma gibi uygulamalarda bebeğe zarar vereceği endişesini taşıdıklarını dile getirmiştir.

Örnek İfadeler

“Tabi bir zaman çocuğu elime alamadım. Böyle iki aylık olana kadar hani çok güzel güzel tutamadım. Yeni yeni başladım aslında tutmaya bile çocuğu.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Çekindim evet (Bebeğe dokunmaya), bir hafta falan hiç ellemedim bile.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

“Benim için çok zor olan bir şeydi, ama şu biz, banyo... Biz ilk banyosunu yaptıramadık. Niye korkuyor çünkü küçük bir şey. İlk banyosunu eşimin yengesi yaptırdı.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

Zamanla eş ve çevre desteğiyle bu uygulamaları yapmaya cesaret edebilen babalar olsa da özellikle bez değiştirmek eklemlere zarar verme ve doğru yapamama endişesiyle halen bazı babaların kaçındığı bir uygulama olmuştur.

Örnek İfadeler

“Alt değiştirmede çok başarılı olduğumu düşünmüyorum. Çünkü alt değiştirme daha hijyenik bir durum. Yani ne kadar bir baba, ne kadar çaba gösterirse gösterebilir, bir anne kadar bu hijyen konusunda başarılı olamıyor.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

“Ben, altını değiştirmeme sebepim şöyle, incitirim diye korkuyorum. Hani şimdi hareketleri bilmiyorum, eşim "Yap" falan diyor, gösteriyor. Ben korkuyorum şahsen. Hani yaparım, yapmam değil ama korkuyorum bir yerine bir şey olur diye. Bacaklarına bir şey olur, kalçasına bir şey olur diye.” (B7, Tekstil Çalışanı, 30 yaş, İlkokul).

Çalışmanın yapıldığı tarihte babaların çoğunluğu bebekle ilgili bakımların çoğunu yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı babalar gündüz bakıma ortak olmanın yanı sıra, ertesi gün işe gidecek olmalarına rağmen gece bebeklerini beslemiş ve uyutmuştur. Annenin yokluğunda bebeğe bakabilmek, “annesi gibi” bakabilmek ve kendilerine özgü bebek bakımı yöntemlerinin olması babalar için gurur vericidir. Babaların yapmaktan keyif aldıkları uygulamalar ise oyun ve bebek banyosudur.

Örnek İfadeler

“İşte gece uyandığı zaman, eşimden önce ben koşarım. Hemen ağladığı zaman mesela, şimdi ağlamalarını öğrendim. Ufak tefek ağladığı zaman işte, emziğe alıştırmıştık. "Emziğim düştü" uyarısı veriyor. Saati geçtiği zaman da saati saatine bir anda çılglık atıyor. Tamam abi, “Mama!” (Gülüyor).” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Annesi gibi ilgileniyorum ben .” (B9, Tekstil Çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

“Bende çok güzel uyuyor. Öyle bir şeyimiz var. İkili ilişkimiz çok güzel M...’la (Bebeği).” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

“Valla eşime zaten sürekli diyorum. Hani "Duş aldıracağın zaman, banyo yaptıracağın zaman beni bekle, beraber yaptıralım" diyorum...” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

4.1.3. Doğum Öncesi ve Sonrası Eşe Karşı Tutumlar

Gebelik haberinin ardından bebeğe karşı hissedilen sorumlulukla bazı babaların anneye karşı olan tutumlarında değişiklikler yaşanmıştır. Babalar için annenin sağlığı, beslenmesi ve mutluluğu önem arz etmektedir.

Örnek İfadeler

“(Eşinin) Öğlen yemeğini hazırlıyordum, gidiyordum, alıyordum, işten getiriyordum, geri götürüyordum. İşte ne olur? Ev süpürmesi falan onlara yardım etmeye başladım.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

“Böyle onu mutlu etmeye çalıştım. Sevindirmeye çalıştım. Doğumdan önce de sonra da.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

“Erik canım çekti.” dedi. Gittim bulamadım. Samsun'a kadar gittim, bulamadım. İşte orada yine kış ayıydı. Buldum, çilek buldum, bir şeyler buldum yatıştırırın diye. Hemen ben sipariş etmişim. İnternet üzerinden getirtmişim direkt.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

Doğum şekli fark etmeksizin babalar doğum sırasında annelerin konforu için çaba göstermiştir. Babalar doğumda, psikolojik destek, doğumu kolaylaştırıcı hareketlere yardım ve masaj yoluyla eşlerinin acılarını ve korkularını dindirmeye çalıştıklarını ifade etmiştir. Eşlerinin doğumda verdikleri mücadeleye şahit olmak babaların tutumlarını etkilediği görülmektedir. Babaların eşlerine olan sevgi, saygı ve minnet duyguları artmıştır.

Örnek İfadeler

“Doğum anında eşime ben masaj yapıyordum. Bütün beline doğru. Bu (kasılmalar) belli aralıklarla geliyordu.” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“Son 1-2 saat çok zor geçti bizim için. Sürekli yardım ettim. Tuttum. Çömelip kalkmasında çok yardımcı oldum. Sanki ben doğum yapıyormuşum gibi hissettirdi bana.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Çok acı çekiyorlar ama bu acıyı çekeceğini bile bile buna katlanmak büyük bir fedakarlık. Yani büyük bir, yani gönüllülük. Yani bunları, yani insan gerçekten o süreçte daha iyi anlıyor. Annelerin değeri biçilmezmiş.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

Bulgular birçok baba için doğumda başlayan bu iş birliği sergileme davranışının doğumdan sonra da devam ettiğine işaret etmektedir. Babalar sağlık arayışı, psikolojik destek, uykusuz kalan anneyi dinlendirmek, ev işlerine ve bebek bakımına ortak olmak gibi yollarla eşlerine destek olmayı deneyimlemektedir.

Örnek İfadeler

“Yani ne yapıyorsak üçümüz beraber yapmaya çalışıyoruz. İşte onunla beraber yapabileceğiniz aktiviteleri yapmaya çalışıyoruz. O, bebek, beslenirken işte bir şeyleri izleyebiliyorsak beraber izliyoruz. İşte bebek uyurken bir şeyler yapılması gerekiyorsa beraber yapıyoruz gibi.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

“Bazen uykusuzluk çektim geceleri. Çünkü annesine de gündüz ben çalıştığım için annesi de geceleri hep çocuğa bakıyor, "sen uyu" diyordu. Ben uyuyordum ama elim vicdanıma değmiyordu. 1-2 saatte ben sallıyordum yani.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise)

Bazı babalar ise annelerin psikolojik olarak yıprandığını ve bunaldığını düşünseler de onların bebeklerine olan bağlılığı babalar tarafından hoş karşılanmaktadır. Babalar eşlerinin anne olduktan sonra eskisine nazaran “olgunlaştığını” eş ilişkilerinde ise bağlılığın arttığını algılamaktadırlar.

Örnek İfadeler

“Tabii ister istemez onun bunalımları olabilir Yani çocuktan dolayı. Sürekli ona bağlı olduğu için ara sıra bunalıma girebiliyor kendisi.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Eşimde daha bir olgunlaşma oldu yani. O da anne olduğunu anladı. Yani nasıl diyeyim? Daha büyük yani, olgun davranmaya başladı yani artık.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

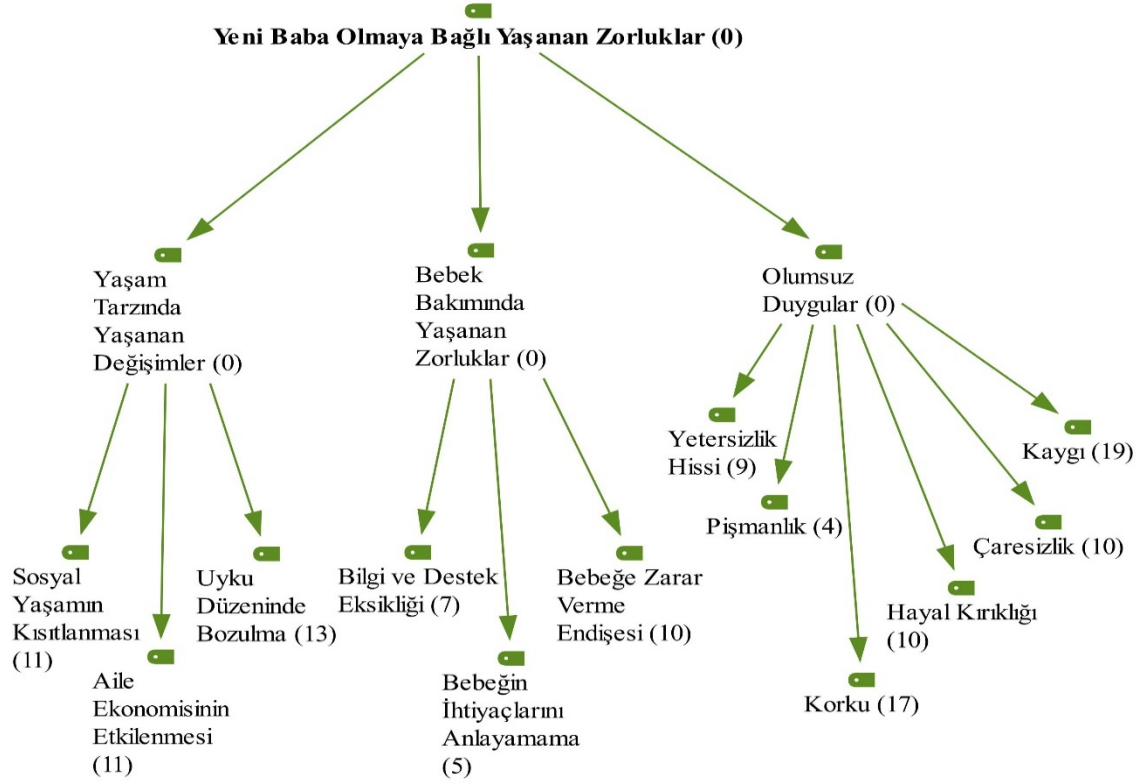
“Eşim de biraz daha oturaklı oldu. O da anne olduğunun farkına vardı.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

“Oğlumuzla birlikte, ismini de vereyim de Arel’le birlikte, onun (Eşinin) bütün hayatı Arel oldu. ... Ama çok değer veriyor, çok iyi vakit geçiriyor. Buna anneliğinden bir şeyim yok, hani şikayetim yok. Sürekli okur, araştırır iyisini yapar, her gün kitap okur.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

4.2. YENİ BABA OLMAYA BAĞLI YAŞANAN ZORLUKLAR

Babalık, beraberinde bebeğin ihtiyaçlarına yönelik olarak yaşam tarzında değişimleri getirmektedir. Bilgi ve destek eksikliğine bağlı olarak gelişen, algılanan zorluklar babalarda olumsuz duygular yaratmaktadır. Şekil 4.3.’de yeni babaların yaşadıkları zorluklar 3 kod ile açıklanmıştır.

Şekil 4.3. Yeni Baba Olmaya Bağlı Yaşanan Zorluklar Hiyerarşik Alt Kod Sistemi ve Kod Frekansları

4.2.1. Yaşam Tarzında Yaşanan Değişimler

Daha önce bebekli bir yaşamı deneyimlememiş olan ilk kez baba olanlar bebeklerin gece uyanmaları ve bakım ihtiyaçları karşısında uykusuzlukla mücadele etmeyi öğreniyorlar. Bütün babaların ortak sorununun uykusuzluk olduğu görülmüştür.

Örnek İfadeler

“Ama ben tabii ki, uyku saati illa ki değişiyor. Çocuğun uyumasına bağlı bizim uyumamız. O ne zaman uyursa biz de o zaman uyuyoruz zaten.”(B7, Tekstil Çalışanı, 30 yaş, İlkokul).

“Gece uyanmaları sebebiyle tabi uykuda bölünmeler. Bundan dolayı sabah erken kalkmakta zorlanma gibi şeyler oluyor. İşte geç yatıyoruz, erken kalkıyoruz. Özellikle de

---

şu an ben ikili eğitimim var. Saat 5 buçukta kalkıyorum. ... ondan dolayı bazı problemler yaşıyoruz.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek Lisans).

“... ama belli bir süreden sonra artık bende uykusuzluk çekmeye başladım.”

(B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

Bulgulara göre; bebeğin doğumuyla beraber aile ekonomisinin bebeğin ihtiyaçları, özel sağlık harcamaları, eşin işi bırakması veya ücretsiz izin alması ve babanın ek iş yapmaya zaman bulamaması gibi sebeplerle etkilenmesine neden olmaktadır. Bu etki beraberinde tasarruf yapma ve kendi ihtiyaçlarından feragat etmeyi getirmektedir.

Örnek İfadeler

“İki günde mama alıyoruz yani. Hani en aşağı mama, bir ayda çocuğun maması 1500 TL. Şu an 1500 TL maması işte. Bezini, ıslak mendilini hiç saymıyorum.”(B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Yani boş bulunduğum zamanda ekonomik olarak ailemize katkı sağlayabilirim ama Tokat'a gitmemiz gerekiyor özel hastaneye. Orada benim vaktim gidiyor, hiçbir şey yapamıyorum ve bu vakitte ekonomimizi daraltıyor.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

“Ekonomik olarak etkiledi ama yine çabalayıp, kendi şeyimizle bazı şeylerden kısıp, yine de o çocuğumuza bakmaya devam ediyoruz.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

Babaların neredeyse tamamı bebek doğduktan sonra sosyal hayatının kısıtlandığını veya değiştiğini bildirmiştir. Bazı babalar bu durumdan şikayet etmek istemiyor ancak diğerleri “eski günleri” özlediğini açık bir şekilde ifade etmektedir.

Örnek İfadeler

“Dışarıda, eşinle dışarıya bile gidemiyorsun. Bir saat kalamıyorsun bir yerde. Hemen çocuk üşüyor veyahut da eve gelmek zorunda kalıyoruz.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26, yaş Lise).

“Ya daha çok dışarı çıkardık, daha çok yani arkadaşlarımıza zaman ayırırdık. Çocuktan sonra pek dışarı çıkamıyorum.” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

4.2.2. Bebek Bakımında Yaşanan Zorluklar

Babalar bebeklerin kırılgan ve narin olduklarını düşündükleri için bakım vermekten kaçınılmaktadırlar. Babaları bebekten fiziksel olarak uzaklaştıran ve bakım vermekten alıkoyan en yaygın nedenin bebeğe zarar verme endişesi olduğu görülmektedir. Babaların büyük bir kısmının bu endişelerini ilk günlerde geçse de çok daha uzun süreler bebeğine dokunamayan ve bakım veremeyen babalar da vardır.

Örnek İfadeler

“Çünkü narin onlar daha. Kemikleri bile doğru düzgün oluşmamış oluyor.”(B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“ ... ilk kez olduğu için, birinci bebek olduğu için yani insan ister istemez onu kaldırıırken korkuyor. Tutabiliyor mu, tutamıyor mu? Bir yerine zarar verir miyim? Bu açıdan biraz zor oldu.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

“Ya bebek konusunda, eşime sadece altını temizlediği zaman kucağıma alabiliyorum, yani susturma amaçlı. Banyosunu falan da yapıp..., yaptırabiliyorum. Altını da almadım hiç. ... Sadece çekingenlik. ... tutamadığım için.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26, yaş Lise).

Bulgulara göre yaygın olarak rastlanan ikinci bir problem bilgi ve destek eksikliğidir. Bebek bakımı konusunda bilgisiz olmak, bebeğin neden ağladığını anlayamamak ve ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını düşünmek babalara kendini yetersiz hissettirmektedir.

Örnek İfadeler

“Çünkü anne-baba yanımızda olmadığı için, ikimiz baktığımız için biraz zorluklar yaşadık.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

“Zorluk olarak yaşadığım en bariz şey duygusal yani neden ağladığımı çözememek. Yani hep bunu soruyorum. Diyorum ki "Nesi var?" Cevap da veremiyor. Eşim artık anlıyor dilinden. Hani acıktığındaki ağlaması, uyku ağlaması, işte oyun ağlaması gibi ayırmış ama ben ona daha erişemedim.”(B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

Sağlık çalışanından ve çevresinden bebek bakımı konusunda yeterli desteği göremeyen babaların yanı sıra aile büyüklerinin, destek olmak adına yaptıkları uygulamalardan rahatsız olan babalar da mevcuttu.

Örnek İfadeler

“Yani, şimdi genel anlamda biz sağlık ocağında gidip rutin kontrol yaptığımız için, eşimin beslenmesi, nasıl beslenmesi gerektiğini, nelere dikkat etmesi gerektiği genel anlamda bilgilendirildi yani. O konuda yani bilgilendirme oldu. Bunu daha etkili olması için, anne bilgilendirdi ama yani ben çok bilgilendirilmedim onlar kadar. Belki onunla beraber ben de bilgilendirilebilirdik.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

“Sımsıkı kundaklıyorlar bebeği, aynen böyle bütün tavuk gibi duruyor mesela içeride, çocuk kundağın içinde. Ben diyorum "Acaba çok mu sıktılar?" çok mu şey oldu? Zaten yaz, yazın doğmuştu, tem, Temmuz'da. Bayağı bir çarşaf gibi doladılar. "Acaba sıcaklıyor mu?"” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

4.2.3. Olumsuz Duygular

Doğumdan önce babalar bebeğin sağlıklı olmayacağı düşüncesi, doğumda ve lohusalıkta anne ve bebek ile ilgili çevreden duydukları karamsar senaryolar ve doğumdan sonra yaşayacakları yeni hayatlarıyla ilgili gelen olumsuz yorumlar neticesinde **“korku ve kaygı”** duyabilmektedirler.

Örnek İfadeler

“İşte çocuğu büyütebilir miyiz? İşte hani, çok böyle çocuk düşmeleri falan oluyor hamilelikte. Yani o süreç zaten biraz zor geçti. Bizde hani korkuyla artık hani bir an önce doğsa elimize alsak diye geçti zaten. Yani bir o kaygı oldu bende sadece.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Ya çevrenin biraz anneyi korkutması beni zorladı. Mesela işte hamilelik sürecinde anneyi korkutuyorlar. İşte doğumdan sonra anneyi korkutuyorlar. İşte insanlar konuşurken işte "Bundan sonra gece uykuların olmaz. Hayatınız çok

---

---

değişecek." İşte "Hayatta bir daha gezemeyeceksiniz. Bir şeyler yapamayacaksınız." gibi böyle şeyler. Çevrenin bu verdiği olumsuz tepkiler biraz sıkıntı yarattı bizde." (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

"Evet, yeterince baskı uyguluyor çevre, anne-baba olacak adaylara. ... Bir de babaanne sözleri mi diyelim? İşte "Al karası gelir." bilmem ne olur." (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

Babalar, gebelik ve doğum hakkında bilgilerinin yetersiz olması, sürecin ne şekilde ilerlediğini bilmeme veya yanlış bilme ve hayal edilenin dışında yaşanan deneyimler nedeniyle korku, kaygı, çaresizlik ve hayal kırıklığı duygularını yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle normal vajinal doğumda sürecin uzun ve zahmetli olması, sezaryen ile gerçekleşen doğumlarda ise kapıda beklemek ve içeride ne olduğunu bilmemek, babalarda, çaresizlik, korku ve hayal kırıklığı yaratmıştır. Eşlerinin gebelikte yaşadıkları duygu değişimlerini anlayışla karşılamayan babalar ise bundan pişmanlık duyduğunu bildirmiştir.

Örnek İfadeler

"Ne zaman, ne zaman doğum olacağını bilmiyorsun. Kaç saat süreceğini bilmiyorsun, hani sabrı öğreniyorsun, beklemeyi öğreniyorsun, katlanmayı öğreniyorsun. Eşinin acılarını, eşin acı çekerken, sen biraz sabretmeyi öğreniyorsun." (B7, Tekstil Çalışanı, 30 yaş, İlkokul).

"Yani ve şu oluyor, eşiniz hazırlanacakken "Hadi siz çıkın." diyorlar. Yine bir dışlanmış bir durum var. Artık oradan sonra ne olduğunu bilmiyorsunuz. Ameliyathanede ne oluyor, bilmiyorsunuz." (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

“Şöyle, yani eşim sıkıntı yaşadığında, işte doğumda çok sıkıntı yaşadığımızda, oradaki ebe abla da birebir şahit oldu. Çok ağladım. Hani ya, çünkü bir şey olma korkusu, o his...
"Acaba ne olacak? Bir sıkıntı yaşar mıyız?" (B12, Sağlık Çalışanı, 29, Lisans).

“Şimdi ben hamileyken üzdüm. Keşke bunu bilseydim, bunları diyorum. Ondan sonra biraz, birkaç sıkıntımız oldu. Bunları, duygu değişimini bilseydim yapmazdım, etmezdim.”
(B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

Bebeğini heyecanla beklemesine rağmen ilk görüşte bağlılık hissedemeyen babaların ise bu duruma şaşırıldığı ve hayal kırıklığı yaşadığı görülmüştür.

Örnek İfadeler

“İlk başta da, ya alışamadım yani. "Bu benim çocuğum mu?" bir karamsarlığım olmuştu.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Evet çocuk benim çocuğum ama bir his ve bağ yok.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

Bazı babalar için gebelikte başlayan “Baba olmaya hazır mıyım?” endişesi, doğumdan sonra özellikle bebeğin ağlamasından kaynaklanan yetersizlik hissine dönüşmektedir. Babalarda doğumdan önce başlayan bebeğin sağlığıyla ilgili kaygılar doğumdan sonra da devam etmektedir.

Örnek İfadeler

“... neden ağladığını çözememek. Yani hep bunu soruyorum. Diyorum ki "Nesi var?"
(B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

“Hani çocuk ağlıyor ama gaz probleminden ağladığında biliyoruz ama ne yapabileceğimizi bilmiyoruz mesela.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

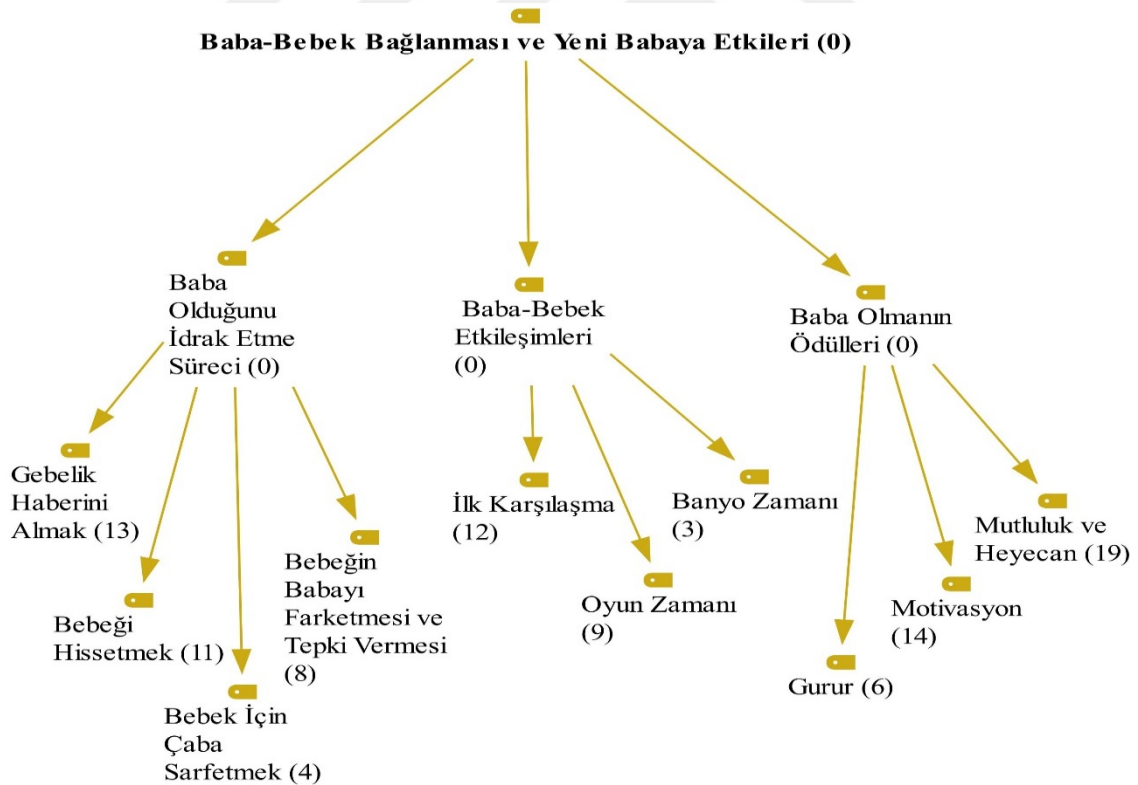

“Benim, işte bebişimiz az bir öksürdüğü zaman acaba bir sıkıntı mı var, o farklı bir duygu.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

“Yani baba olmanın zor yanları işte hastalandığı zaman, yani "ona bir şey olmasa, keşke bize olsa." gibisine.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

4.3. BABA BEBEK BAĞLANMASI VE YENİ BABAYA ETKİLERİ

Baba- bebek bağlanması gebelikten başlayıp doğum sonrası döneme kadar devam edebilen bir süreç olmuştur. Bebeklerin varlığına yönelik somut deliller ve bebeğin babayı fark etmesi, babalar için hem bağlanma sürecini hızlandırmış hem de motivasyon ve sevinç kaynağına dönüşmüştür. Şekil 4.4.'de baba-bebek bağlanması ve yeni babaya etkileri 3 kod ile açıklanmıştır.

Şekil 4.4. Baba-Bebek Bağlanması ve Yeni Babaya Etkileri Hiyerarşik Alt Kod Sistemi, Kod Frekansları

4.3.1. Baba Olduğunu İdrak Etme Süreci

Gebelik haberini almak babaların hiçbiri için baba olduğunu idrak etmeye yeterli bir olay olarak görülmemiştir. Babalar ancak bebek ile ilgili somut bir delile ulaştıklarında gerçekten baba olacaklarını anlamışlardır. Bebeğin kalp atışlarını duymak, anne karnında bebek hareketlerini hissetmek, doğumdan sonra ilk temas babaların baba olacaklarını anladığı ve bağ kurmaya başladığı anlar olarak aktarılmıştır.

Örnek İfadeler

“Mutluluk verdi de çocuk doğana kadar pek de şey, bir şey hissetmedim bu kadar. Çocuk doğduktan sonra o hissiyatı yakalamaya başladım.” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“Evet, ya aslında doğum anında sesini duyduğum zaman. Ben doğumhane kapısında idim. Normal doğum yapmıştı. İlk sesini duyduğum zaman hissettim yani.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Hani bana şey geliyordu, hayalperest geliyordu. Çocuk kucağıma verdiler bir tuhaf oldum.” (B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

“Ama bebek anne karnında hareket etmeye başladığında, mesela işte yatarken bir tekme attığında, işte sesini duyduğunuzda, o kalp atışlarını duyduğunuzda falan bunlar baba olduğunuzu anlamınızı sağlıyor. Ama en üst seviyede baba olduğunuzu anladığınız an bence bebekle birebir göz kontağına geçebildiğiniz an. Doğduktan sonra belli bir ay sonra işte bebek sizin farkınıza vardığında sizin farklı bir varlık olduğunun farkına vardığında o zaman babalığı daha iyi anladım.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

Kimi babalar ise bebeğin doğumundan günler ve hatta haftalar sonra baba olduğunu idrak ettiğini ifade etmişlerdir. Bebek için çaba sarfetmek ve bebekten tepkiler almak ise babaların bebeklerine bağlanma sürecini hızlandıran etkenler olmuştur.

Örnek İfadeler

“Evet, 6 hafta, 6 hafta sürecinde bir idrak edemedim. Çünkü sadece surf, “Çocuğa bir şey olmasın. Çocuğa bir şey olmasın.” ama hâlâ böyle içime sinmemişti. Yani babalık duygusu üzerime gerçekten oturmamıştı o zamanlar. Sonra, zaman zaman, zaman zaman, çocuğunla ilgilendikçe gerçekten alışıyorsun bu duruma.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Çocuğumu hastaneden çıkarttığımızda eşim dedi ki “Sen tut, ben uyuyacağım.” O gün göğsümde uyuttum. Yani o göğsüme yattı uyudu. O gün anladım açıkçası baba olmanın değerini o bağı anladım.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

4.3.2. Baba-Bebek Etkileşimleri

Baba ve bebeğin aynı ortamda ilk kez temasa geçtiği doğumdan sonraki ilk karşılaşma babalar açısından etkileyici bir olay olarak aktarılıyor. Birçok farklı duygunun aynı anda yaşandığı bu anlarda babanın bebeğine dokunması, bebeğin verdiği tepkiler, bebeği tarafından fark edildiği düşüncesi babaların bebekle olan bağı kuvvetlendirdiği görülmüştür.

Örnek İfadeler

“Baktım zaten böyle “ Benim çocuğum!” dedim kendi kendime. Baktım böyle tebessüm ediyor, gülüyor. Hoşuma gitti. Bağıma bastım. “Benim çocuğum!” dedim.” (B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

“... kucağıma aldım baktım avuç içi kadar. Hani "ben tutamam" falan filan dedim sonuçta... Ondan sonra parmağımı böyle tutmaya başladı. Ağlamaya falan başladı. Ondan sonra "Tamam!" dedim.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

“Kapının önüne vardığım zaman çocuk ağlıyordu, yanına geldiğim zaman çocuk susuyordu. Onu hissettim. "Demek ki" dedim, "beni" dedim "istiyor yanında". Yanından ayrılmamıştım. Elini tutmuştum böyle. O süreç boyunca ağlamamıştı.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

Babalar oyun ve banyo saatlerinin hem babalar hem de bebekler için keyif dolu anlar olarak aktarmıştır. Özellikle bu anlarda bebeklerden tepki almak ve bebeğin oyuna katılması babalar için çok değerli olmuştur.

Örnek İfadeler

“Şu anda mesela boğuşuyoruz. En sevdiğim an o. Tutup saçımdan çekiştirip öpüyor. Daha doğrusu öpmüyor da yalamaya çalışıyor. Bunlar benim en duygusal anlarım, oralarda hissediyorum. Bir de en çok sevindiğim, işten ben gelince eve, annesiyle artık sanırım doymuş oluyor. Beni görünce ayrı bir gülüyor, seviniyor. Bu da çok büyük mutluluk.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

“Banyosunda yardımcı oluyorum, böyle oyun gibi.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

“Hani onun mutlu olduğunu görünce sen de mutlu oluyorsun. Çünkü gülüyor seninle oynarken. Akşam olsun da eve gideyim, çocukla oynayayım diye düşünüyorsunuz zaten gün içerisinde.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

4.3.3. Baba Olmanın Ödülleri

Bebek sahibi olmak babaları daha iyi ve sağlıklı koşullar oluşturmak için motive etmektedir. Babalar özellikle çalışma şartları ve bağımlılıkları üzerine düşünmeye başladıklarını ve önceki hayatlarına nazaran sorumlu davranışlar sergilemeye gayret ettiklerini ifade etmişlerdir.

Örnek İfadeler

“Genelde şöyle, hani şimdi bekarken (Çocuktan önce demek istediği teyit edildi), işte çalışırken, herhangi bir işte çalışırken "Kovsalar da bir şey olmaz." dediğim işte, bu sefer hani işine sahip çıkmaya çalışıyorsun.” (B7, Tekstil Çalışanı, 30 yaş, İlkokul).

“Sigara kullanıyorum. Önceden günde bir paket falan sigara içiyordum. Şu anda hani o kadar hem eskisi gibi içmiyorum, içemiyorum da zaten.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

“Mesela şöyle bir şey var, ben bir Tik Tok bağımlıydım. ... Dedim ki "Tik Tok' u siler misin?" "Benim size..." dedim "...çocuğum oldu ilgi göstermiyorum." "Beni..." dedim "sosyal hayattan kopardı bu. Sizden kopardı. Tik Tok'u siler misin?" dedim, sildi.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

İşten gelip bebekle karşılaşmak, onunla oyunlar oynamak ve karşılığında tepki almak yeni babalar için günün yorgunluğunun atıldığı, mutluluk ve heyecan verici bir olay olarak aktarılmaktadır.

Örnek İfadeler

“Geldiğimizde, okuldan geldiğimde mesela ne kadar yorgun olursam olayım ya da okuldaki o yorgunluk stres ne seviyede olursa olsun bebekle beraber vakit geçirdiğimiz zaman o yorgunluk, stres gidiyor. İşte bebeğin gülümsemesi, yaptığı bir hareket ya da çok hareketlerinde küçük bir değişiklik, Dünden bugüne meydana gelen bir farklılık, insanı mutlu ediyor. Onu görmek gayet mutluluk verici bir şey.”(B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

“Yani karganın yavrusuna bakması gibi. Sevimli ve de gülecek oluyor yani böyle bazı hal ve hareket. İşte ağlaması, bazen bağırması... İşte bu ve türevleri insanı mutlu ediyor. Hayata bağlıyor.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

“Yani o günkü, o günkü işin stresinden, yaşamım zaten, ortalık zaten yeterince gri yaşantının içerisindeyim. Eve geldiğimde farklı bir renk olmuş oluyor, Evin havası bile değişmiş oluyor çocuğu gördüğümde. Uykuluysa zaten aynı hayat, aynı sinirle yatağa giriyoruz. Ama çocuk uyanıksa, renk tamamen pembeleşiyor ortalık zaten.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

Bebek bakımı konusunda iyi olduğunu düşünmek babalara gurur veriyor.

Örnek İfadeler

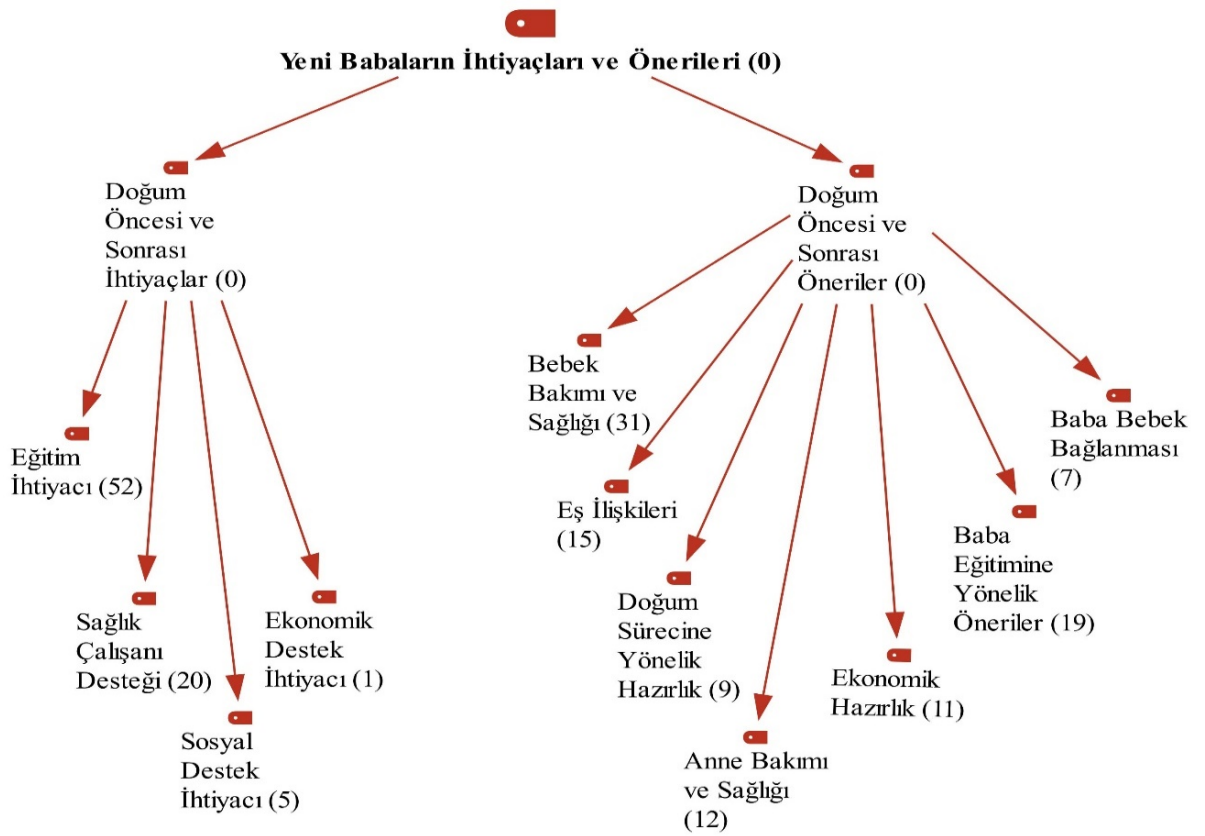
“... bazı insan çocuğu eline almaya şey yapar, korkar eder, altını almasına işte zorlanır, bakmasına zorlanır. Bende öyle bir sıkıntı yok. Ben hani altını da alırım yeri geldiğine, mamasını da veriyorum. Yani sallıyorum ediyorum. İlgileniyorum. Annesi gibi ilgileniyorum ben.” (B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

“Bende çok güzel uyuyor. Eşim de zaten diyor hani biraz zorlanınca, uyutamadığı zaman "Sen bir M....'a (bebeği) baksana." diyor. "Ben uyutamıyorum" diyor. Bende çok güzel uyuyor.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

4.4. YENİ BABALARIN İHTİYAÇ VE ÖNERİLERİ

Babaların ihtiyaç ve önerilerin temelini babalara yönelik zengin içerikli ebeveynlik eğitimi, sağlık çalışanının baba katılımını desteklemesi ve sosyal destek oluşturmuştur. Şekil 4.5.'de yeni babaların ihtiyaç ve önerileri iki kod altında incelenmiştir.

Şekil 4.5. Hiyerarşik Yeni Babaların İhtiyaç ve Önerileri Alt Kodları Sitemi, Kod Frekansları

4.4.1. Babaların Doğum Öncesi ve Sonrası İhtiyaçları

Sürece aktif bir şekilde dahil olup sağlık çalışanı tarafından tanınmak, eğitim, bilgi ve destekten en az anne kadar faydalanmak, sorularına cevap bulmak ve endişelerinin giderilmesi babaların bu süreçte ihtiyaç duyduğu hususlar olarak dile getirilmiştir.

Örnek İfadeler

“ ... "Baba dışarıda bekleyebilir." İşte "Babası, bebeği bıraktığında sen dışarı çıkabilirsin." gibi şeyler. Tabii haklı olarak böyle söylüyor olabilir ama yani orada anneyle beraber o bilgileri babanın da elde etmesi -Belki de benim böyle düşünmemin sebebi biraz da hani yardımcı olma isteğinden dolayıdır, belki herkes böyle düşünmüyor olabilir- ama orada babanın da bilgi sahibi olması anneye fayda sağlar diye düşünüyorum.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek lisans).

“Yani şimdi gebelikte değişik oluyor eşimden gördüğüm kadarıyla. Erkekler hiçbir şey bilmiyor. Yani ne yaşadıklarını ne hissettiklerini.” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“Ya hani işte bana doğum anındaki bilgileri verse (Sağlık Çalışanı), doğumdan sonra yapmam gerekenleri veya doğumdan sonra eşine şunları şunları söyleyen veya şunları şunları getirsen, hani herhangi şeyleri yani ufak bir şey söylese bile benim için daha faydalı olabilirdi.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

Özellikle sosyal çevreden gelen kötü yorumlar kimi zaman kaygı yaratmış, kimi zaman da babanın toplumsal cinsiyet rolünü eleştirmeye yönelik görülmüştür. Babalar sosyal çevrelerinden gelecek destekleyici tutumlara, ekonomik, fiziksel ve duygusal desteğe olan ihtiyaçlarını ifade etmişlerdir.

Örnek İfadeler

“Şimdi kadınlar için sürekli kulaktan dolma kirli bilgiler var. İşte "Doğum çok zor olur. Bebek ölür, anne ölür." gibisinden. Bu duyular insanı korkutuyor.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans)

“Mesela bebeği görür görmez işte şu, "Ateşli gibi duruyor bebek. Hasta gibi duruyor." Reflüden bahs... kusuyor mesela "reflü" gibi. İşte yanına çöküyor birisi. Akrabalar olsun...Hemen sarılık şüpheleniyor.” (B11, Yakıt İstasyonu Çalışanı, 26 yaş, Lise).

“Onu (Eşini, doğum esnasında) bırakmak zorunda kaldım yani. Eve gidip eşyayı almak, gelmek zorundayım. Tek başımdım. Hani afallıyor insan ister istemez.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Hani mesela, bizim civarlarımızda örnek olarak, çocuğun altını alırsın "Aaa! sen çocuğun altını alıyorsun" diye tabirler oluyor.” (B8, Tekstil Çalışanı, 24 yaş, İlkokul).

4.4.2. Babaların Doğum Öncesi ve Sonrası İçin Önerileri

Babalar “Yeni baba olacak kişilere ne tavsiye ederdiniz?” sorusuna daha çok kendisi ve eşinin duygusal ihtiyaçlarına yönelik cevaplar vermiştir.

Örnek İfadeler

“ Yaşadıklarımı anlatırdım. Bunu, duyguları falan, duygularımı söyledim. İşte hangi süreçlerden geçeceklerini söyledim.” (B2, Esnaf, 26 yaş, Ön lisans).

“Derim ki "Bak bunu yapma. Eşine daha fazla vakit ayır, hele bundan sonra daha fazla vakit ayır. Yani elinden gelen her şeyi yap.” (B4, Öğretmen, 31 yaş, Lisans).

“Doğum, eşlerini doğuma kadar hani üzmesin, kırmasın. Hani bu psikolojik olarak bayanlar için çok etkili oluyor. Yani doğum, hamile bayanlar çok farklı duygular yaşıyor. Değişkenlik yaşıyor, psikolojisi bozuluyor. Buradan eşlerini üzmemelerini ve sıkıntı yapmamalarını isterdim.” (B9, Tekstil çalışanı, 33 yaş, İlkokul).

Babaların tamamı özellikle bebek bakımı, anne bakımı, doğum süreci ve eş ilişkilerini içeren bir eğitim programının olmasının faydalı olacağı düşüncesindedir. Her bir babanın bu programın uygulanmasına yönelik teknik önerisi farklı olsa da ortak fikir programın ulaşılabilir olması ve babalık rollerine hazırlamasıydı. Neredeyse tüm babalar bebek için ekonomik hazırlık yapılmasını önermiştir.

Örnek İfadeler

“Yani eşlerle olabilirdi, bireysel olabilirdi ama bu mesai saatleri dışında olursa daha çok katılımcı olabilir.” (B1, Kargo Çalışanı, 28 yaş, Lise).

“Baba grubuyla katılmak daha iyi. Çünkü herkesin bilgisi, o ona söyler, o ona söyler söyler. Yani bilgi sahibi oluruz. Daha bir bağlantılı olur. Ne yapılması gerekeceğini filan biliriz.” (B10, Tekstil Çalışanı, 23 yaş, Lise).

“Şöyle, ben sağlıkçı olmayarak buna cevap vermek istiyorum. Çünkü olay hani çoğu şeyi bize şu oluyordu. “Siz zaten biliyorsunuz.” Direkt söylem..., söylem buydu. “Zaten olabilecekleri biliyorsunuz. Size zaten ekstra bir şey anlatmama gerek yok.” Ama bilmeyen biri için bence tüm riskleri öncelikle anlatılsın, ondan sonra doğuma girilsin.” (B12, Sağlık Çalışanı, 29 yaş, Lisans).

“Mesela babanın nerede ve ne zaman daha çok ihtiyaç olacağı mesela, eşine. Mesela çocuk için, çocuğun ne gibi zamanlarda babasını isteyeceğini, babasına ihtiyacı olacağını. Mesela örnek vereyim, iki gün görmese veya çocuk üç gün görmese, babayı

---

arar mı? Aramaz mı? İşte babayı fark eder mi? Anneyi fark ediyor mu? İşte ne zamandan sonra çocuk anneyi -babayı biliyor, öğreniyor? Mesela bu şekilde konular olmasını isterdim. Bunların eğitiminin verilmesini isterdim.” (B6, Tekstil Çalışanı, 22 yaş, İlkokul).

“Maddi anlamda kendilerini, biraz daha birikim, çocuk için hazırlık yapmaları noktasında hazırlıklı olabilirler.” (B5, Emniyet Görevlisi, 28 yaş, Lisans).

“Ama en önemlisi duygusal destekt ki ben yine söylüyorum, belki maddi destekten bile daha fazla, babanın anneye duygusal destek vermesi gerekiyor. Yani ev bir şekilde temizlenir. Yemek bir şekilde yenilir ama anne o gün duygusal olarak morali bozursa bu bebeğe de yansıyor.” (B3, Öğretmen, 33 yaş, Yüksek Lisans).

“Şöyle, eşiyle fazla zaman geçirmesi gerekiyor. Biraz daha fazla zaman geçirmesi gerekiyor. Eşine çok çok yardımcı gerekiyor. Eşinin yükseğe uzanmaması falan gerekiyor.” (B7, Tekstil Çalışanı, 30 yaş, İlkokul).

---

5. TARTIŞMA

İlk kez baba olmak, babalar açısından birçok duygunun aynı anda yaşandığı, zor olmasının yanında keyifli ve heyecanlı bir serüvendir. Bu yolculukta bilgi ve destekten yoksun olmak ve sağlık personeli tarafından tanınmamak babalara olumsuz deneyim ve duygular yaşatırken, bebeğin eve gelmesinin ardından yaşanan kaosu rutinelere dönüşmesi ve bebek ile bağlanma süreci mutluluk ve gurur hisleri başta olmak üzere olumlu duygulara vesile olmaktadır. İlk kez baba olanların ebeveynliğe geçişte deneyim, ihtiyaç ve babalık rollerini derinlemesine anlamaya yönelik yapılan bu nitel çalışmada bulgular;

1. Doğum öncesi dönemde babaların deneyimleri ve ihtiyaçları
2. Doğum sürecinde babaların deneyimleri ve ihtiyaçları
3. Doğumdan sonraki süreçte babaların deneyimleri ve ihtiyaçları

başlıkları altında babalık rolleri ile birlikte tartışılmıştır.

5.1. DOĞUM ÖNCESİ DÖNEMDE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI

Yeni baba için gebelik haberini almak heyecan verici bir tecrübe olmasının yanında, bu haberin hemen akabinde ekonomik kaygıları da hissettirmektedir. Henüz doğmamış bebeklerinin sağlık ve refahı için sorumluluk hisseden babalar aile bütçesini yeniden gözden geçirip, tasarruf yapmaya başlamakta, özellikle sağlık sigortası ve düzenli bir gelir için iş değişikliği veya halihazırdaki işlerine “daha sıkı sarılmak” olarak da tabir ettikleri şekilde sorumlu davranışlar sergilemektedirler. Bu çalışma ile aynı konuyu araştıran bir başka çalışmada da babalar bebek sahibi olma kararını verebilmek için istikrarlı bir iş sahibi olmayı hedeflemekte (Vidaurreta ve ark., 2022) ve gelir sağlayıcı rollerini en iyi şekilde yerine getirmek için çaba harcamaktadırlar (Márquez ve

ark., 2019). Ayrıca babaların gebelikte anneye karşı sergiledikleri sağlık arayışı, fiziksel ve duygusal destek ile anne aracılığıyla bebeğin sağlığını korumak ve geliştirmek amaçlanmaktadır. Gebelik haberi öncesinden farklı olan bu destekleyici tutum ve ekonomik hazırlık davranışlarına Bozok (2018)'un çalışmasında da değinilmiştir. Buna göre erkekler önceki yaşamlarından kalma başıboş ve kontrolsüz kişiliği geride bırakıp, toplumun yetişkin olarak kabul ettiği babaların dünyasına geçiş yapmaktadırlar. Márquez ve ark., (2019) ve Baldwin ve ark., (2018)' da metasentez ve sistematik derlemelerinde benzer bulgular elde etmişlerdir. Bu çalışmada da babaların gebelik haberini aldıktan hemen sonra hissettikleri ekonomik kaygılar ve sergiledikleri sorumlu davranışlar literatür ile uyumludur.

Babalar gebelikte süreç hakkında bilgi ve destekten mahrum kalmışlardır. Babaların bilgi ve destek ihtiyacının annelerden daha fazla olduğunu destekleyen çalışmalar da göz önünde bulundurulduğunda (Darwin ve ark., 2017; Oommen ve ark., 2011), perinatal dönemde verilen anne merkezli bakım eşitsizliklere yol açabilmektedir. Literatür bulgularıyla örtüşecek şekilde bu çalışmada da babalar, gebelik döneminde sağlık personelinin annelere verdikleri bilgi ve destekten aynı ölçüde yararlanamadıklarını bildirmiştir (Buek ve ark., 2021; Hodgson ve ark., 2021; Oommen ve ark., 2011). Bunun sonuçları ise babaların karşısına, gebelikte anne ve bebeğin sağlığı için kaygılanmak, doğumda yaşanan hayal kırıklıkları ve doğum sonrası süreçte bebek bakımı konusunda yetersiz hissetmek olarak çıkmakta, sosyal çevrelerinden sürece yönelik gelen, yanlış ve korku yaratmaya yönelik yorumlar ise halihazırda bilgi ve deneyimden yoksun babaların olumsuz duygularını pekiştirmektedir. Gebelerin yaşaması muhtemel bir takım duygu değişimlerinin eş ilişkilerini olumsuz etkileyebileceği gösterilmiştir (Poh ve ark., 2014). Bu çalışmada da eşlerinin gebelikte yaşadıkları duygu

ve davranış değişimlerine hazırlıksız olan babalar, bu durumun yaşanabileceğini önceden bilmenin eş ilişkilerinin etkilenmemesi adına faydalı olabileceğini dile getirmişlerdir. Baba-bebek bağlanmasının biyolojik, psikolojik ve sosyal etkenle ilişkili olduğu ve doğumdan sonraki süreci kapsayacak şekilde kurulduğu gözlenmiştir. Ayrıca bu, zaman alan bir süreçtir ve etkileşim yoluyla gerçekleşir (Furukawa ve ark., 2020; Figueiredo ve ark., 2007). Tek başına biyolojik etkenler baba bağlanmasını tetiklemek için yeterli değildir (Suzuki ve ark., 2022). Bu çalışmada da yalnızca baba olacağını duymak, katılımcılara tam olarak “baba gibi” hissettirmemiştir. Bebeğin somut olarak varlığının kanıtının ardından (fetal ultrason görüntüleri, fetal kalp atışı sesleri, bebek hareketleri gibi) katılımcılar ve bebekleri arasında bağlanmanın temelleri atılmaya başlanmıştır. Bu bulgu literatürde birçok çalışmayla desteklenmiştir (Noh, 2021; Silva ve ark., 2021; Vidaurreta ve ark., 2022). Bu çalışmada elde edilen bir başka bulgu da babaların rollerine hazırlanması açısından dikkat çekicidir. Derinlemesine bireysel görüşmeler sırasında gebelik döneminde bebek için alışveriş yaptıklarını, indirimleri takip ettiklerini ve sarf malzemeleri stokladıklarını aktaran babaların bu hazırlıklardan keyif aldıkları gözlenmiştir. Bebek hazırlığı yapmak babaları mutlu eden ve rollerine uyumu kolaylaştıran aktivite olarak tespit edilmiştir. Bu bulgu baba katılımını bütünleyici bir literatür taramasıyla ele alan, bir başka çalışma ile desteklenmiştir (Xue ve ark., 2018). Bu veriler ışığında gebelik döneminde babaların ihtiyaçları özetlenecek olursa babaların sağlık personeli tarafından tanınmaya, sürece dahil edilmeye, bilgi ve desteğe ihtiyaçları olduğunu düşündürmektedir.

5.1. DOĞUM SÜRECİNDE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI

Bu çalışmada doğumların gerçekleştiği hastane çalışmanın yapıldığı tarihte Türkiye’de 121 tane olan “Anne Dostu Hastane”lerden biridir. Anne Dostu Hastane

Programı, T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı'nın yürüttüğü, gebelerin güvenli ve kaliteli doğum hizmeti almasını amaçlayan bir programdır. Anne Dostu Hastane kriterlerine göre, gebeler kendi seçeceği bir yakınına doğum sürecinde yanında bulundurabilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2018a). Bu çalışmada babaların hastanenin de sağladığı imkanlar neticesinde “doğum koçu” (Chapman, 1992) rollerini benimsedikleri görülmüştür. Babalar doğumun birinci evresinde sağlık personelinin kendilerine gösterdiği şekilde, masaj ve egzersiz gibi uygulamaları eşlerine uygulayarak sürece dahil edilmişlerdir. Babalar doğumdan hemen sonra bebekleriyle tanışma fırsatı bulmuştur. Bebekle ilk karşılaşma babaların tamamı için özel bir an olarak aktarılmış, bu anlarda babalar bebeğin hareketlerinden ve kendilerini fark ettiğini düşünmekten keyif almışlardır. Bu olay çalışmada tespit edilen baba bebek bağlanması aşamalarından bir başkasıdır ve Vidaurreta ve arkadaşlarının (2022) babalık serüvenini araştırdıkları gömülü teori çalışmasının bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca doğumun birinci evresine şahit olmak babaların eşlerine karşı olan duygularını olumlu yönde etkilemiştir. Babaların doğum sürecine dahil edilmesi literatürdeki diğer çalışmalarla benzer şekilde (Lima ve ark., 2021; Noh, 2021; Smith ve ark., 2024; Silva ve ark., 2021) baba bebek bağlanmasına ve eş ilişkilerine olumlu katkı sağlamıştır. Ancak yine “Anne Dostu Hastane” kriterleri incelendiğinde bunların, gebelik döneminden başlayarak yalnızca annenin konforuna yönelik olduğu, babalara yönelik bir madde içermediği ve anne harici şahıslardan “gebe ve yakınları” olarak söz edildiği görülmektedir. Çalışmada gebelik döneminde doğuma yönelik yeterli bilgiden yoksun kalan babalar, hayalini kurdukları ideal doğum senaryosunu yaşayamamış olmanın (bekledikleri tarihten biraz daha erken doğum, annenin acil sezaryen olması ve doğumda gerçekleşen komplikasyonlar gibi) verdiği hayal kırıklığı, korku ve çaresizlik duygularını

deneyimlemektedir. Bu duygular benzer sebeplerden diğer çalışmalarda da sıklıkla bildirilmiştir (Bäckström & Wahn, 2011; Hildingsson ve ark., 2011; Noh, 2021; Ledenfors & Berterö, 2016). Süreç boyunca “Ne zaman?” sorusu sürekli babaların kafalarını meşgul etmiştir. Babalar “Doğum ne zaman başlayacak?”, “Hastaneye ne zaman gitmeliyiz?”, “Bebek ne zaman doğacak”, “Eşim ameliyattan ne zaman çıkacak?” sorularına cevap aramış, sağlık personelinde açıklama yapmasını beklemişlerdir. Bu çalışmada olduğu gibi diğer çalışmalarda da ilk kez baba olacak bireylerin doğum süreciyle ilgili bilgiye ihtiyaç duydukları açıktır (Bäckström & Hertfelt Wahn, 2011; Pålsson ve ark., 2017; Poh ve ark., 2014; Premberg ve ark., 2011). Ancak erkekler üreme sağlığı hizmetlerinde bir özne olmaktan çok anne-bebek ikilisinin sağlığı için bir yardımcı olarak görülmektedir (Ribeiro ve ark., 2017). Oysaki her iki ebeveynin doğum sürecine hazırlıklı olmaları çok daha iyi sonuçlar vermektedir (Lafaurie-Villamil & Valbuena-Mojica, 2020). Sağlık personeli tarafından, doğumda babanın yaşayacağı duyguları bilmek ve onu doğru zamanda, doğru şekilde bilgilendirmek gerekmektedir (Hildingsson ve ark., 2011; Ledenfors & Berterö, 2016; Silva ve ark., 2021). Babaların doğumun ne zaman ve nasıl başlayacağı ne zaman biteceği ve neler yaşayabileceklerine yönelik doğum öncesi dönemde verilmek üzere bir eğitime ihtiyaçları olduğu tespit edilmiştir. Babaların doğum sürecinde de bilgilendirilmeye ve endişelerinin giderilmesine ihtiyaçları vardır. Ayrıca bu çalışmada görülmüştür ki babaların doğum sürecine dahil olmaları ve bebekleriyle temas kurabilmeleri olumlu sonuçlar vermiştir. Anne Dostu Hastane kriterlerine uymayan diğer hastanelerde sürecin nasıl ilerlediği ve babaların doğuma ne derece katılabildiği araştırılmalı ve aradaki farklar incelenmelidir.

5.3. DOĞUMDAN SONRAKİ SÜREÇTE BABALARIN DENEYİMLERİ VE İHTİYAÇLARI

Gebelik süreci birtakım hazırlıklar, heyecanlar ve kaygılarla geçmiş, doğumda korku ve sevinçle karışık zorlu bir süreç atlatılmış ve nihayet bebek eve getirilmiştir. Babalar aniden bir gerçekliğin içine düşmüşlerdir. Katılımcılar önceki yaşamlarından farklı sorumluluklarla, yeni rutinelere alışmaya çalıştıkları bir döneme girmişlerdir. Üstelik baba ve bebeğin bağlanma süreci henüz nihayete ulaşmamıştır. Bu çalışmadan elde edilen veriler kronolojik olarak ele alındığında, bu araştırmaya katılan babaların doğumdan sonraki dönem için iki önemli ödevi olduğu görülür. Bunlardan biri bebek bakımı ile ilgili beceri ve deneyim kazanmak diğeri ise baba-bebek bağına güçlendirmektir. Baba- bebek bağlanması ve babanın bebeğin bakımına dahil olması pozitif sarmal ilişkili olgulardır. Vidaurreta ve arkadaşlarının (2022) gömülü teori çalışmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmada babaların bebek bakımına katılmasına engel olarak tespit edilen hususlar, bilgi ve deneyim eksikliği, bebeğe zarar vereceğini düşünme ve bebeğin ihtiyaçlarını anlayamamak olarak sıralanabilir. Bazı çalışmalar babaların doğum öncesi eğitim almalarına rağmen bu konuda hazırlıksız olduklarını ve genellikle eşlerinin desteğiyle bebek bakım becerilerini geliştirdiklerini tespit etmiştir (Hodgson ve ark., 2021; Noh, 2021; Shorey & Ang, 2019). Bu çalışmada da babalar engelleri zaman içinde bebeğin biraz daha büyümesi, eş ve sosyal çevre desteği sonucu aşmaktadır. Ancak hala bebeğin altını değiştiremeyen, kıyafetlerini giydirmekten çekinen babalar da mevcuttur. Doğum sonrası dönemde babaların bebek bakımıyla ilgili verdikleri mücadele literatürle uyumludur (Al Tarawneh ve ark., 2020; Márquez ve ark., 2019; Noh, 2021; Pålsson ve ark., 2017; Shorey & Ang, 2019). Kendilerini yetersiz hissetseler de katılımcıların bebek bakımına katılmaya hevesli ve istekli olduğu görülmüştür. Zamanla bebekli hayata adapte olmak, bebek bakımına hakim olmak ve ihtiyaçlarını anlayabilmek, katılımcılar için adeta

yeni bir dönemin başlangıcıdır. Babalar görüşmelerde bu becerilerinden bahsederken son derece özgüvenli ve gururlu bir tavır sergilemişlerdir. Babaların bu mertebeye erişmesi araştırmacı tarafından baba-bebek bağlanma sürecinin başka bir kilometre taşı olarak görülmüştür. İlgili babalık” modeliyle örtüşen bu tutum ve davranış bulguları, güncel literatürle uyumludur (Børve & Bungum, 2015; Onyeze-Joe ve ark., 2022). Ayrıca babalar bebekleriyle ilgili özellikle üç durumdan bahsederken adeta o anları yaşarcasına mutlu olmuşlardır. Bunlar oyun, banyo ve işten dönüş saatleridir. Özellikle bu anlarda bebekleri tarafından fark edilmek ve bebekten tepki almak babaların bebeklerine olan bağlılığını artırmaktadır. Bu becerileri edinmek ve bebekle bağın kuvvetlenmesi neticesinde artık kaos geride bırakılmış ve babalar rollerine uyum sağlamaya başlamıştır. Bu bulgu diğer çalışmalarla desteklenmesinin yanı sıra (Márquez ve ark., 2019; Noh, 2021; Premberg ve ark., 2008; Shorey & Ang, 2019). Vidaurreta ve arkadaşlarının (2022) babalık serüvenini araştırdıkları gömülü teori çalışmasının “rutinlerle gelen ustalık hissi” aşamasıyla uyumludur.

Bazı babalar için doğumda bazıları içinse gebelikte başlayan eş ile iş birliği sergileme davranışı bebeğin dünyaya gelmesinden sonra da devam etmiştir. Katılımcılar sağlık arayışı, eşe duygusal destek, uykusuz kalan eşi dinlendirmek, ev işlerine yardım ve geceleri bebek bakımı için uyanmak dahil olmak üzere birçok eylemle eşlerine destek olduklarını aktarmıştır. Önceki çalışmalar, doğum sonrası dönemde eş ilişkilerine dair daha çok olumsuz hususlara değinmiştir. Bunlar özetle eşin odak noktasının bebek olması dolayısıyla babaların eski hayatlarını özlemesi ve bozulan eş ilişkileridir (Baldvin ve ark., 2018; Darwin ve ark., 2017; Márquez ve ark., 2019; Vidaurreta ve ark., 2022). Ancak bu çalışmada, babalar genellikle ilişkililerin eskisinden daha iyi olduğunu, eşlerinin anne olduktan sonra değiştiğini ve bu değişimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Bebekle beraber aile olduklarını hissetmiş ve aile bağlarının güçlendiğini algılamışlardır. Eş ve aileye dair algılanan bu olumlu değişime az sayıda çalışmada rastlanmıştır (Premberg ve ark., 2008; Vahtel ve ark., 2021). Bu bulgu örneklem grubuna ait sosyokültürel ve dini ögeler ile ilişkilendirilebilir.

Bu çalışmanın yarı yapılandırılmış görüşme formunda “Baba olmanın zorluklarından bahseder misiniz?” sorusu yer almaktadır. Ancak görüşmelerde babalar, bu sorunun cevabını doğrudan vermekten kaçınmıştır. Araştırmacı sonda sorular ve diğer soruların cevapları arasında “Yeni Baba Olmaya Bağlı Yaşanan Zorluklar” kategorisindeki verileri elde edebilmiştir. Bunun nedeni üzerine düşünüldüğünde kültürel nedenler akla gelmiş, baba olmak ile ilgili zorluklardan doğrudan bahsetmenin ve hissettikleri duyguları açık bir şekilde paylaşmanın bebekleri ile ilgili kötü sonuçlar vereceği inancı olabileceği düşünülmüştür. Uykusuzluk, sosyal hayatın kısıtlanması ve aile bütçesinin bebeğin doğumuyla beraber etkilenmeye başlaması gibi başka çalışmalarda da (Darwin ve ark., 2017; Noh, 2021; Pålsson ve ark., 2017; Premberg ve ark., 2008; Shorey ve ark., 2017) rastlanan bulgular elde edilmesine rağmen, bu çalışmadaki babalar çoğunlukla bunları sorun olarak algılamaktan kaçınmıştır. Babalar ebeveyn olma sürecinde yaşanabilecek her türlü durum ve duyguyu gebelik döneminden itibaren bilmek istemişlerdir. Ayrıca sosyal çevrelerinin destek vermek adına yaptığı bir takım geleneksel yöntemler ve söylemler profesyonel bilgi ve destekten yoksun babalar için stres kaynağı haline gelmektedir. Bu tutum ve davranışlar babaları yetersizlik hissi ve bebeğin sağlığıyla ilgili endişelere sürüklemektedir. Asya kökenli babaların deneyimlerini araştıran iki çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir (Shorey ve ark., 2018; Shorey ve ark., 2017).

Doğum sonrası dönemde babaların ihtiyaçları bebek bakım becerilerini ve baba-bebek bağına geliştirmek olarak özetlenebilir. Babaların bebek bakımına yönelik tüm bilgilere ihtiyaçları vardır. Baba ve bebek arasındaki bağın kuvvetlenmesi, bebek bakım becerilerinin ve baba katılımını hem sonucu hem de sebebidir. Bebek bakımı ile ilgili becerilere sahip olmak babaların hissettiği olumsuz duyguların önüne geçebilmenin bir yolu olabilir. Literatür ile uyumlu olarak (Baldvin ve ark., 2018; Poh ve ark., 2014; Shorey ve ark., 2017) bu çalışmada da babalar, eşlerinin ve kendilerinin duygusal ihtiyaçlarından, bebek bakımı, anne bakımı ve doğum sürecine kadar tüm süreci ayrıntılı şekilde ele alan bir eğitim programı olmasını önermişlerdir. Babaların bu programın uygulanmasına yönelik farklı önerileri olmasına karşılık, ortak fikir ulaşılabilir olması ve babalık rollerine hazırlamasıdır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Bu çalışma ilk kez baba olacağını öğrenen bireylerin önce gelir sağlayıcı rollerinin farkına varıldığını, bu rollerin gerektirdiği eylemler üzerine düşünüldüğünü ve kararlar alındığını göstermiştir. Ancak babalar gebeliğin erken dönemlerinde bebeğe karşı bir bağ hissedememektedirler. Baba ve bebek arasındaki bağlanma gebelik döneminde başlamakta ve bir takım somut olgular neticesinde ortaya çıkmaktadır. Babaların doğum sürecine katılması hem baba-bebek, hem de eşler arasındaki bağı kuvvetlendirmekte ve babaların eşleriyle iş birliği sergileme davranışlarını etkilemektedir. Babaların bebek bakımına dahil olmaya istekli olduğu görülmüştür. Ancak babaların bakıma dahil olmalarının önünde engeller bulunmaktadır. Bu engellerin temelinde bilgi eksikliği tespit edilmiştir. Özellikle eşlerin desteği babaların bebek bakım becerilerini geliştirmesinde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Babalar, bakım becerilerini geliştirdikten sonra gebelikte kazandıkları gelir sağlayıcı rollerinin yanına bakım verici rolünü de eklenmiş görünmektedir. Bebekli hayatın getirdiği birtakım zorluklar babalar tarafından olgunlukla karşılanmıştır. Ancak babalar, gebelik haberini aldıktan sonra başlayan ve doğumdan sonraki süreçteki kaosun sona ermesiyle azalan, başta sağlıkla ilgili kaygılar olmak üzere birçok olumsuz duyguyu hissetmişlerdir. Bu duyguların temelinde profesyonel bilgi ve destek eksikliği tespiti yapılmıştır. Babaların gebelik döneminden başlayarak doğum ve sonrasındaki sürece hazırlanmaya ihtiyaçları vardır. Ayrıca babalar yeni rollerine uyumlarını kolaylaştıracak içeriklere sahip bir eğitim programının olmasını önermişlerdir. Babaları sağlık profesyonellerinin gebeliğin erken dönemlerinden itibaren ebeveyn olarak tanınmalarını, sürece dahil edilmelerini ve desteklemelerini talep etmektedir.

6.2. ÖNERİLER

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak;

- Sağlık personeli gebelik döneminden başlayarak babayı ebeveyn olarak tanımalı ve sürece dahil etmelidir.
- Babaların üst başlıkları gebelik, doğum, çocuk sağlığı-gelişimi ve bebek bakımı olmak üzere sağlık profesyonellerinden sağlanan derinlemesine bilgi ve desteğe ihtiyaçları vardır. Babalara özel eğitim programları hazırlanmalı ve sonuçları izlenmelidir.
- Babalara özel planlanan eğitimlerde doğum sonrası süreçte yaşanabilecek kaos ve zorluklar da dahil olmak üzere, yaşayabilecekleri durum ve duygular gerçekçi bir şekilde aktarılmalıdır.
- Grup eğitimi vasıtasıyla akranlar arası tecrübe paylaşımı ve dayanışma sağlanabilir. Ayrıca babaların eşlerinin bilgi ve desteğinden faydalandığı düşünüldüğünde, eğitimlere katılmayan babalar için eşler aracı olarak kullanılabilir.
- Gebelik döneminde babalara fetal hareketlerin takibi, fetal kalp atış sesleri ve ultrason görüntüleri gibi bebeğin varlığının somut kanıtlarını deneyimlemeleri için sağlık personeli tarafından fırsatlar sunulmalı, kurumlar bu konuda düzenlemeler yapmalıdır. Babalar ile bebekleri arasındaki bağlanma süreci ve etkileyen faktörler gebelik döneminden başlayarak baba eğitimlerine eklenmelidir.
- Doğum sürecinde babalar, eşleriyle beraber kararlara ve bakıma ortak olabileceği “ekip üyesi” rolü için desteklenmeli, ebeveyn olarak tanınmalı, özellikle sürecin nasıl ilerleyeceği ile ilgili bilgilendirilmelidir. Sağlık kurumları babaların doğuma katılmasının önündeki engeller üzerine çalışmalar yapmalıdır.

- Doğumdan sonraki süreçte baba-bebek bağlanmasını kolaylaştırmak ve babaların bebek bakımına katılmasını teşvik etmek amacıyla, babalara bebekleriyle baş başa vakit geçirmeleri için imkanlar sunulmalıdır.
- Babaların bebek bakımı başta olmak üzere, çocuk sağlığı ve gelişimi gibi konularda bilgiye ihtiyacı vardır. Ayrıca özellikle gebelik döneminde eş ilişkileri konusunda babalar bilgilendirilmelidir. Bu konular eğitim programlarında yer almalı ve babalar bebek bakımı konusunda cesaretlendirilmelidir.
- Medya toplumsal cinsiyet normlarını dikkatle işlemeli, reklam ve programlarda cinsiyetçi tutumlara yer verilmemeli, babalara ebeveyn rollerini özgürce yerine getirmeleri için fırsat ve alan yaratılmalıdır.
- Gelecek çalışmalarda toplumda babalık rolünün farkındalığı ve baba katılımlı ebeveyn eğitim programlarında yer alan babaların ilk kez baba olma deneyimleri ve baba bebek bağlanma durumları araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Agrawal, J., Chakole, S., ve Sachdev, C. (2022). The role of fathers in promoting exclusive breastfeeding. *Cureus*, 14(10), e30363. doi:10.7759/cureus.30363
- Akdemir, D. Ş., Tüfekçioğlu, S., ve Karlıdağ, B. (2023). İnsan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve Avrupa Birliği parlamentosunda kadın temsiliyeti üzerine bir inceleme. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 497-517. doi:10.53443/anadoluibfd.1230453
- Alabay, E. (2023). Medyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği: bebek bezi reklamlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (1), 233-258. doi:10.18037/ausbd.1272596
- Alao, M. A., Borokinni, A. M., Orimadegun, A. E., Ayede, A. I., ve Tongo, O. O. (2023). The effect of father's participation in newborn care during hospitalization on survival and attendance at follow-up clinics in a tertiary care facility. *Journal of Neonatal Nursing*. doi:10.1016/j.jnn.2023.07.002
- Allotey, D., Flax, V. L., Ipadeola, A., Kwasu, S., Bentley, M. E., Worku, B., Kalluru, K., Valle, C. G., Bose, S., ve Martin, S. L. (2022). Maternal and paternal involvement in complementary feeding in Kaduna State, Nigeria: The continuum of gender roles in urban and rural settings. *Maternal & child nutrition*, 18(2), e13325. doi:10.1111/mcn.13325
- Al Tarawneh, T., Shoqirat, N., ve Almalik, M. (2020). "Being relieved and puzzled": A qualitative study of first time fathers' experiences postpartum in Jordan. *Women and birth : journal of the Australian College of Midwives*, 33(4), e320–e325. doi:10.1016/j.wombi.2019.07.006
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı (2017). *Türkiye’de babalığı anlamak serisi I: Türkiye’de ilgili babalık ve belirleyicileri ana raporu*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı. (2023,30 Ekim). Baba Destek Programı. Erişim adresi: <https://www.acev.org/neler-yapiyoruz/programlarimiz/anne-babalar-icin/baba-destek-programi/>
- Bal, S. (2014). İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları. [Yükseklisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Baldwin, S., Malone, M., Sandall, J., ve Bick, D. (2018). Mental health and wellbeing during the transition to fatherhood: a systematic review of first time fathers' experiences. *JBIC database of systematic reviews and implementation reports*, 16(11), 2118–2191.

doi:10.11124/JBISRIR-2017-003773

- Başkurt, P., ve Çalım, S. İ. (2022). Babaların Doğum Deneyimleri: Sistemik Derleme. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 31(2), 249-257. doi:10.34108/eujhs.1015269
- Bäckström, C. ve Wahn, E. H. (2011). Support during labour: first-time fathers' descriptions of requested and received support during the birth of their child. *Midwifery*, 27(1), 67-73. doi:10.1016/j.midw.2009.07.001
- Behruzi, R., Hatem, M., Goulet, L., Fraser, W., ve Misago, C. (2013). Understanding childbirth practices as an organizational cultural phenomenon: a conceptual framework. *BMC pregnancy and childbirth*, 13(1), 1-10. doi:10.1186/1471-2393-13-205
- Børve, H. E., ve Bungum, B. (2015). Norwegian working fathers in global working life. *Gender, Work & Organization*, 22(4), 309-323. doi:10.1111/gwao.12086
- Bozok, M. (2018). Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında Türkiye’de babalık. *Anne Çocuk Eğitim Vakfı. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.*
- Bremberg S. (2006). New tools for parents – Proposals for new forms of parental support. *Swedish National Institute of Public Health, Report No. 2006;15.*
- Buek, K. W., Cortez, D., ve Mandell, D. J. (2021). NICU and postpartum nurse perspectives on involving fathers in newborn care: a qualitative study. *BMC nursing*, 20(1), 35. doi:10.1186/s12912-021-00553-y
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Chapman L. L. (1992). Expectant fathers' roles during labor and birth. *Journal of obstetric, gynecologic, and neonatal nursing: JOGNN*, 21(2), 114–120. doi:10.1111/j.1552-6909.1992.tb01729.x
- Choi, J., Kim, H. K., Capaldi, D. M., ve Snodgrass, J. J. (2021). Long-term effects of father involvement in childhood on their son's physiological stress regulation system in adulthood. *Developmental psychobiology*, 63(6), e22152. doi:10.1002/dev.22152
- Coşar, F., ve Demirci, N. (2012). Lamaze felsefesine dayalı doğuma hazırlık eğitiminin doğum algısı ve doğuma uyum sürecine etkisi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 18-30.
- Creswell, J. W., ve Poth, C. N. (2016). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. (4th ed.) Sage publications.

- Çıldır, G., Karakoç, A., ve Karaca, S. (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. *Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 10(4), 1-15.
- Çitil Canbay, F., ve Şeker, S. (2023). The effect of web based training given to fathers on their functional status after birth: a randomized controlled trial. *The American Journal of Family Therapy*, 51(3), 302-318. doi:10.1080/01926187.2021.1967225
- Davison, K. K., Kitos, N., Aftosmes-Tobio, A., Ash, T., Agaronov, A., Sepulveda, M., ve Haines, J. (2018). The forgotten parent: Fathers' representation in family interventions to prevent childhood obesity. *Preventive medicine*, 111, 170-176. doi:10.1016/j.ypmed.2018.06.002
- Darwin, Z., Galdas, P., Hinchliff, S., Littlewood, E., McMillan, D., McGowan, L., Gilbody, S., ve Born and Bred in Yorkshire (BaBY) team (2017). Fathers' views and experiences of their own mental health during pregnancy and the first postnatal year: a qualitative interview study of men participating in the UK Born and Bred in Yorkshire (BaBY) cohort. *BMC pregnancy and childbirth*, 17(1), 45. doi:10.1186/s12884-017-1229-4
- Diniz, E., Brandão, T., ve Veríssimo, M. (2023). Father involvement during early childhood: A systematic review of qualitative studies. *Family Relations*, 1–21. doi:10.1111/fare.12858
- Dou, D., Shek, D. T., ve Kwok, K. H. R. (2020). Perceived paternal and maternal parenting attributes among Chinese adolescents: A meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8741. doi: 10.3390/ijerph17238741
- Döner, Ş. İ., Baş, Z. T., Duran, B., Er, M. ve Karakoç, H. (2021). Türkiye’de babalık rol kazanımı: babaların tutum ve davranışları. *Journal of Current Nursing Research*, 1(2),59-67.
- Draper, J. (2003). Men's passage to fatherhood: an analysis of the contemporary relevance of transition theory. *Nursing Inquiry*, 10(1), 66-78. doi:10.1046/j.1440-1800.2003.00157.x
- Durmaz, G. B., Baş, N. G., ve Gümüş, F. (2016). Father's perceptions of their role in fathers with babies aged between 4 and 12 months in Turkey. *Newborn and Infant Nursing Reviews*, 16(3), 115-118. doi:10.1053/j.nainr.2016.08.005
- Erdoğan, Ö. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (36). doi:10.21560/spcd.60151
- Figueiredo, B., Costa, R., Pacheco, A., ve Pais, A. (2007). Mother-to-infant and father-to-infant initial emotional involvement. *Early Child Development and Care*, 177(5), 521-532. doi:10.1080/03004430600577562
- Filippa, M., Saliba, S., Esseily, R., Gratier, M., Grandjean, D., ve Kuhn, P. (2021). Systematic review shows the benefits of involving the fathers of preterm infants in early interventions

- in neonatal intensive care units. *Acta Paediatrica*, 110(9), 2509-2520. doi:10.1111/apa.15961
- Finlayson, K., Crossland, N., Bonet, M., ve Downe, S. (2020). What matters to women in the postnatal period: a meta-synthesis of qualitative studies. *PlosOne*, 15(4), E0231415. doi:10.1371/journal.pone.0231415
- Furukawa, R., Driessnack, M., ve Kobori, E. (2020). The effect of video-mediated communication on father-infant bonding and transition to fatherhood during and after Satogaeri Bunben. *International Journal of Nursing Practice*, 26(4), e12828. doi:10.1111/ijn.12828
- Goodman J. H. (2004). Paternal postpartum depression, its relationship to maternal postpartum depression, and implications for family health. *Journal of Advanced Nursing*, 45(1), 26–35. doi:10.1046/j.1365-2648.2003.02857.x
- Güzel, H., ve Tüfekci, A. (2021). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların baba çocuk ilişkileri ve babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Gaziantep ili örneği. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 11(2), 463-489. doi:10.23863/kalem.2021.182
- Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.(2011). *T.C. Resmi Gazete*. (27910, 11 Nisan 2011).Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm>
- Henz, U. (2019). Fathers' involvement with their children in the United Kingdom. *Demographic Research*, 40, 865-896.
- Hildingsson, I., Cederlöf, L., ve Widén, S. (2011). Fathers' birth experience in relation to midwifery care. *Women and Birth*, 24(3), 129-136. doi:10.1016/j.wombi.2010.12.003
- Hodgson, S., Painter, J., Kilby, L., ve Hirst, J. (2021). The experiences of first-time fathers in perinatal services: present but invisible. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 9(2), 161. doi:10.3390/healthcare9020161
- Holopainen, A., ve Hakulinen, T. (2019). New parents' experiences of postpartum depression: a systematic review of qualitative evidence. *JBISIRIR-2017-003909*. doi:10.11124/
- Hunter, T., ve Cattelona, G. (2014). Breastfeeding initiation and duration in first-time mothers: exploring the impact of father involvement in the early post-partum period. *Health promotion perspectives*, 4(2), 132–136. doi: 10.5681/hpp.2014.017

- Jia, R., Kotila, L. E., Schoppe-Sullivan, S. J., ve Kamp Dush, C. M. (2016). New parents' psychological adjustment and trajectories of early parental involvement. *Journal of Marriage and Family*, 78(1), 197-211. doi: 10.1111/jomf.12263
- Karaçam, Z. (2020). Babaların doğum eylemine katılma konusundaki görüşleri ve gereksinimleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 360-366. doi: 10.34087/cbusbed.700561
- Kasamatsu, H., Tsuchida, A., Matsumura, K., Hamazaki, K., Inoue, M., Inadera, H., ve Japan Environment and Children's Study Group, (2023). Impact of longer working hours on fathers' parenting behavior when their infants are 6 months old: the Japan environment and children's study. *Frontiers in Public Health*, 11, 1100923. doi: 10.3389/fpubh.2023.1100923
- Kato, T., Kachi, Y., Ochi, M., Nagayoshi, M., Dhungel, B., Kondo, T., ve Takehara, K. (2023). The long-term association between paternal involvement in infant care and children's psychological well-being at age 16 years: an analysis of the Japanese Longitudinal Survey of Newborns in the 21st Century 2001 cohort. *Journal of affective disorders*, 324, 114–120. doi: 10.1016/j.jad.2022.12.075
- Kırağ, N., ve Çakır, İ. (2019). 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 117-122.
- Koptur, A., ve Emül, T. G. (2017). Fetüs ve yenidoğanda bağlanmanın iki yüzü: maternal ve paternal bağlanma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 33(3), 138-152.
- Kuzucu, Y., (2011). The changing role of fathers and its impact on child development. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*. 4(35), 79-89.
- Küğcümen, G. , Dönmez Güney, G. Z. , Özcanan, Ç. ve Erdoğan, N. (2021). Babaların paternal adaptasyon düzeyi ve ilişkili faktörlerin belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, 3(2), 61-66 . doi: 10.48071/sbuhemsirelik.896841
- Lafaurie-Villamil, M. M., ve Valbuena-Mojica, Y. (2020). Male partner participation in pregnancy, childbirth and postpartum: health team members' perceptions in Bogota. *Enfermería: Cuidados Humanizados*, 9(2), 129-148.
- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., ve Levine, J. A. (1985). *Paternal Behavior in Humans*. *American Zoologist*, 25(3), 883–894.
- Ledenfors, A., ve Berterö, C. (2016). First-time fathers' experiences of normal childbirth. *Midwifery*, 40, 26-31. doi: 10.1016/j.midw.2016.05.013

- Lee, J. Y., Knauer, H. A., Lee, S. J., MacEachern, M. P., ve Garfield, C. F. (2018). Father-Inclusive Perinatal Parent Education Programs: A Systematic Review. *Pediatrics*, 142(1), e20180437. doi: 10.1542/peds.2018-0437
- Lima, K. S. V., Carvalho, M. M. B., Lima, T. M. C., Alencar, D. C., Sousa, A. R., ve Pereira, Á. (2021). Father's participation in prenatal care and childbirth: contributions of nurses' interventions. *Investigacion y Educacion En Enfermeria*, 39(2), e13. doi: 10.17533/udea.iee.v39n2e13
- Longworth, H. L., ve Kingdon, C. K. (2011). Fathers in the birth room: what are they expecting and experiencing? A phenomenological study. *Midwifery*, 27(5), 588–594. doi: 10.1016/j.midw.2010.06.013
- Mahesh, P. K. B., Gunathunga, M. W., Arnold, S. M., Jayasinghe, C., Pathirana, S., Makarim, M. F., Manawadu, P. M., ve Senanayake, S. J. (2018). Effectiveness of targeting fathers for breastfeeding promotion: systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 18(1), 1140. doi: 10.1186/s12889-018-6037-x
- Márquez, F., Lucchini, C., Bertolozzi, M. R., Bustamante, C., Strain, H., Alcayaga, C., ve Garay, N. (2019). Being a first-time father. Their experiences and meanings: a qualitative systematic review. *Revista Chilena de Pediatría*, 90(1), 78–88. doi: 10.32641/rchped.v90i1.821
- Maycock, B., Binns, C. W., Dhaliwal, S., Tohotoa, J., Hauck, Y., Burns, S., ve Howat, P. (2013). Education and support for fathers improves breastfeeding rates: a randomized controlled trial. *Journal of Human Lactation*, 29(4), 484-490. doi: 10.1177/0890334413484387
- McDonnell, C., Luke, N., ve Short, S. E. (2019). Happy moms, happier dads: gendered caregiving and parents affect. *Journal of Family Issues*, 40(17), 2553–2581. doi: 10.1177/0192513x19860179
- McKee, C. L., Stapleton, P. B., ve Pidgeon, A. M. (2018). History of pre and perinatal (ppn) parent education: a literature review. *Journal of Prenatal & Perinatal Psychology & Health*, 32(3), 191-219.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publication.
- Noh N. I. (2021). First-time fathers' experiences during their transition to parenthood: A study of Korean fathers. *Child Health Nursing Research*, 27(3), 286–296. doi: 10.4094/chnr.2021.27.3.286

- Ochi, M., ve Fujiwara, T. (2021). Paternal childcare in early childhood and problematic behavior in children: a population-based prospective study in Japan. *BMC Pediatrics*, 21(1), 397. doi: 10.1186/s12887-021-02838-2
- Oommen, H., Rantanen, A., Kaunonen, M., Tarkka, M. T., ve Salonen, A. H. (2011). Social support provided to finnish mothers and fathers by nursing professionals in the postnatal ward. *Midwifery*, 27(5), 754–761. doi: 10.1016/j.midw.2010.06.017
- Onyeze-Joe, C., O'Neill, S., ve Godin, I. (2022). Redefining fatherhood in a migratory context: a narrative inquiry into the experiences of african first-time fathers in Belgium. *American Journal of Men's Health*, 16(5), 15579883221110355. doi: 10.1177/15579883221110355
- Özden, S. A., Tekindal, M., Gedik, T. E., Erim F., Ahmet, E. G. E., ve Tekindal, M. A. (2022). Nitel Araştırmaların rapor edilmesi: CoREQ kontrol listesinin Türkçe uyarlaması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (35), 522-529. <https://doi.org/10.31590/ejosat.976957>
- Özel, O. (1996). Ana-baba okulu: Bir yetişkin eğitimi denemesi. [Yüksekisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D., ve Kurudirek, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 6(3), doi: 10.5222/buchd.2016.191
- Özyeşer Cinel, N. ve Tezel Şahin, F. (2021). Babaların kendilerinin ve babalarının babalık rollerine bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7 (15), 107-129 .
- Pålsson, P., Persson, E. K., Ekelin, M., Kristensson Hallström, I., ve Kvist, L. J. (2017). First-time fathers experiences of their prenatal preparation in relation to challenges met in the early parenthood period: Implications for early parenthood preparation. *Midwifery*, 50, 86–92. doi:10.1016/j.midw.2017.03.021
- Plantin, L., Olykoya, A., ve Ny, P. (2011). Positive health outcomes of fathers' involvement in pregnancy and childbirth paternal support: a scope study literature review. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 9(1), 87-102. doi:10.3149/fth.0901.87
- Philpott, L. F., Savage, E., FitzGerald, S., ve Leahy-Warren, P. (2019). Anxiety in fathers in the perinatal period: A systematic review. *Midwifery*, 76, 54-101. doi:10.1016/j.midw.2019.05.013

- Pilarz, A. R., Cuesta, L., ve Drazen, Y. (2020). Nonstandard work schedules and father involvement among resident and nonresident fathers. *Journal of Marriage and The Family*, 82(2), 587–604. doi:10.1111/jomf.12627
- Poh, H. L., Koh, S. S. L., Seow, H. C. L., ve He, H. G. (2014). First-time fathers' experiences and needs during pregnancy and childbirth: A descriptive qualitative study. *Midwifery*, 30(6), 779-787. doi:10.1016/j.midw.2013.10.002
- Premberg, Å., Carlsson, G., Hellström, A. L., ve Berg, M. (2011). First-time fathers' experiences of childbirth. A phenomenological study. *Midwifery*, 27(6), 848-853. doi:10.1016/j.midw.2010.09.002
- Premberg, A., Hellström, A. L., ve Berg, M. (2008). Experiences of the first year as father. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 22(1), 56–63. doi:10.1111/j.1471-6712.2007.00584.x
- Rakotomanana, H., Walters, C. N., Komakech, J. J., Hildebrand, D., Gates, G. E., Thomas, D. G., Fawbush, F., ve Stoecker, B. J. (2021). Fathers' involvement in child care activities: Qualitative findings from the highlands of Madagascar. *PloS One*, 16(3), e0247112. doi:10.1371/journal.pone.0247112
- Ribeiro, C. R., Gomes, R., ve Moreira, M. C. N. (2017). Encontros e desencontros entre a saúde do homem, a promoção da paternidade participativa e a saúde sexual e reprodutiva na atenção básica. *Physis: Revista de Saúde Coletiva*, 27, 41-60. doi:10.1590/S0103-73312017000100003
- Sancar, S. (2011). *Erkeklik: imkansız iktidar: ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. Metis Yayınları.
- Sary, M. P., ve Turnip, S. S. (2015). Attitude difference between fathers and mothers toward fathers involvement in child rearing activities among couples with 0-12 months old babies. Community based study in a primary health care setting. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 190, 92-96. doi:10.1016/j.sbspro.2015.04.921
- Sato, R., Fujiwara, T., Kino, S., ve Kawachi, I. (2020). The association between father involvement in caregiving and early childhood overweight or obesity. *Pediatric Obesity*, 15(9), e12652. doi:10.1111/ijpo.12652

- Seward, R.R. ve Rush, M. (2015). Fathers, fathering, and fatherhood across cultures: convergence or divergence? *Working Paper Series WP 40*. University College Belfield, Dublin.
- Shorey, S., ve Ang, L. (2019). Experiences, needs, and perceptions of paternal involvement during the first year after their infants' birth: A meta-synthesis. *PloS one*, 14(1), e0210388. doi:10.1371/journal.pone.0210388
- Shorey, S., Ang, L., ve Goh, E. C. (2018). Lived experiences of Asian fathers during the early postpartum period: Insights from qualitative inquiry. *Midwifery*, 60, 30-35. doi:10.1016/j.midw.2018.02.009
- Shorey, S., Dennis, C. L., Bridge, S., Chong, Y. S., Holroyd, E., ve He, H. G. (2017). First-time fathers' postnatal experiences and support needs A descriptive qualitative study. *Journal of Advanced Nursing*, 73(12), 2987–2996. doi:10.1111/jan.13349
- Silva, C., Pinto, C., ve Martins, C. (2021). Transition to fatherhood in the prenatal period: a qualitative study. *Ciência & Saúde Coletiva*, 26, 465-474. doi:10.1590/1413-81232021262.41072020
- Smith, C., Pitter, C., ve Udoudo, D. A. (2024). Fathers' experiences during delivery of their newborns: a content analysis. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery*, 12(1), 23–31. doi:10.30476/IJCBNM.2023.100009.2337
- Suzuki, D., Ohashi, Y., Shinohara, E., Usui, Y., Yamada, F., Yamaji, N., Sasayama, K., Suzuki, H., Nieva, R. F., Jr, da Silva Lopes, K., Miyazawa, J., Hase, M., Kabashima, M., ve Ota, E. (2022). The current concept of paternal bonding: a systematic scoping review. *Healthcare (Basel, Switzerland)*, 10(11), 2265. doi:10.3390/healthcare10112265
- Strauss, A., ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage publications.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2018a, Ekim). *Anne dostu hastane kriterleri*. Erişim adresi:<https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,42834/anne-dostu-hastane-kriterleri.html>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü (HSGM). “Sağlık hizmetlerinde gebe bilgilendirme sınıfı, gebe okulu ve doğuma hazırlık ve danışma merkezlerinin çalışma usul ve esasları ile ilgili genelge. Sayı: 57536863-231.01.991109. 2018 b /08” Erişim adresi: <https://e-belge.saglik.gov.tr/> . (Erişim Tarihi: 30 Kasım 2023)

- Telli, A. A., ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2), 127-134 doi:10.5222/buchd.2016.127
- Tin, N., ve Alptekin, D., (2022). Tarihsel Süreçte Babalık Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Analizi. *Sosyoloji Dergisi*, (43), 155-191.
- Tokhi, M., Comrie-Thomson, L., Davis, J., Portela, A., Chersich, M., ve Luchters, S. (2018). Involving men to improve maternal and newborn health: A systematic review of the effectiveness of interventions. *PloS one*, 13(1), e0191620. doi:10.1371/journal.pone.0191620
- Tol, U. U., ve Taşkan, D. (2018). *Erkeklik ve babalık halleri*. İstanbul Anne Çocuk Eğitim Vakfı. Türk Dil Kurumu. (t.y.). Baba. *Türk Dil Kurumu*. 4 Aralık 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022, Ekim). *İstatistiklerle Kadın, 2022*. Erişim adresi: <https://www.tuik.gov.tr/>
- United Nations Children's Fund. (2021, Ekim). *Türkiye'de Baba Eğitim Programı: Erken çocukluk eğitimiyle toplumsal cinsiyet normları değişiyor*. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/turkiye/hikayeler/t%C3%BCrkiyede-baba-e%C4%9Fitim-program%C4%B1-erken-%C3%A7ocukluk-e%C4%9Fitimiyle-toplumsal-cinsiyet-normlar%C4%B1>
- Vahtel, K., Eilmann, K., Pühvel, J., ve Kangasniemi, M. (2021). Expectant fathers' experiences of family-centred births in Estonia: a qualitative study. *Midwifery*, 96, 102948. doi:10.1016/j.midw.2021.102948
- van Genneep, A., (2019). *The rites of passage*. (Vizedom M.B., ve Cafee G.L. Çeviri Ed.). Psychology Press.
- van Vulpen, M., Heideveld-Gerritsen, M., van Dillen, J., Oude Maatman, S., Ockhuijsen, H., ve van den Hoogen, A. (2021). First-time fathers' experiences and needs during childbirth: A systematic review. *Midwifery*, 94, 102921. doi:10.1016/j.midw.2020.102921
- Vidaurreta, M., Lopez-Dicastillo, O., Serrano-Monzó, I., Belintxon, M., Bermejo-Martins, E., ve Mujika, A. (2022). Placing myself in a new normalized life: The process of becoming a first-time father. A grounded theory study. *Nursing & Health Sciences*, 24(1), 152-162. doi:10.1111/nhs.12906

- Whiting, J.V.M., ve Whiting, B. B. (1975). Aloofness and intimacy of husbands and wives: a cross-cultural study. *Ethos*, 3(2), 183–207.
- Wolfberg, A. J., Michels, K. B., Shields, W., O'Campo, P., Bronner, Y., ve Bienstock, J. (2004). Dads as breastfeeding advocates: results from a randomized controlled trial of an educational intervention. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 191(3), 708-712. doi:10.1016/j.ajog.2004.05.019
- Xiao, X., ve Loke, A. Y. (2021). The effects of co-parenting/intergenerational co-parenting interventions during the postpartum period: A systematic review. *International Journal of Nursing Studies*, 119, 103951. doi:10.1016/j.ijnurstu.2021.103951
- Xu, Y., Zhang, L., ve Hee, P. (2014). Parenting practices and shyness in Chinese children. *Parenting across cultures: Childrearing, motherhood and fatherhood in non-Western cultures*, 13-24.
- Xue, W. L., Shorey, S., Wang, W., ve He, H. G. (2018). Fathers' involvement during pregnancy and childbirth: an integrative literature review. *Midwifery*, 62, 135-145. doi:10.1016/j.midw.2018.04.013
- Yargawa, J., ve Leonardi-Bee, J. (2015). Male involvement and maternal health outcomes: systematic review and meta-analysis. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 69(6), 604–612. doi:10.1136/jech-2014-204784
- Zeybekoğlu Akbaş, Ö. (2013). Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 3(2), 297-328.
- Zeybekoğlu, Ö. (2015). Kimlik inşası bağlamında erkeklik ve babalık. *I. Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı*, 68.

EKLER

Ek.1. Katılımcı Tanıtım Formu

1-Yaşınız: .....

2-Eğitim Durumunuz:

İlköğretim Lise Üniversite

3-Mesleğiniz:

Çalışıyor..... Çalışmıyor

4-Ekonomik Durumunuz:

Düşük Orta Yüksek

5-Aile Yapınız:

Çekirdek Geniş Parçalanmış

6-Bebeğiniz planlanmış bir bebek miydi?:

Evet Hayır

7-Eşinizin yaptığı doğum şekli:

Normal Doğum Sezaryen

8-Daha önce doğuma yönelik kurs aldınız mı?

Evet Hayır

Cevabınız evet ise bilgiyi nereden/kimden aldınız?

9-Daha önce doğuma yönelik bilgi aldınız mı?

Evet Hayır

Cevabınız evet ise bilgiyi nereden/kimden aldınız?

10-Doğum hakkında var olan bilginizi nasıl değerlendirirsiniz?

Yeterli Kısmen Yeterli Yetersiz

11-Bebek bakımı hakkında var olan bilginizi nasıl değerlendirirsiniz?

Yeterli Kısmen Yeterli Yetersiz

12-Ailenize bu bir yılda herhangi birisi destek sağladı mı?

Evet Hayır

Cevabınız evet ise desteği kimden aldınız? Ne tür destekler aldınız?

13-Baba olmanın sizdeki anlamı nedir?

Ek.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Baba olacağınızı öğrendiğinizde neler hissettiniz/düşündünüz?
  - A.bebeğiniz ve ailenizin geleceği ile ilgili sizi düşündüren konular nelerdi?
  - B.bebeğin ve annenin sağlığı ile ilgili konularda neler hissettiniz?
  - C.yaşam tarzınızla ilgili (iş, alışkanlıklar vs.) Ne gibi kararlar aldınız?
2. Baba olmak nasıl bir deneyim? Anlatır mısınız?
  - A.bebeğinizle beraber vakit geçirmek size ne hissettiriyor?
  - B.bir çok kişi çocuk sahibi olmanın zorluklarından bahseder. Peki sizce baba olmanın zor yanları var mıdır? Varsa nedir ? Anlatır mısınız?
  - C.baba olacağınızı ve ya olduğunuzu ilk kez ne zaman ve nasıl idrak ettiniz?
3. Doğum sırasındaki süreçte neler yaşadınız? Deneyimleriniz nasıldı? Anlatır mısınız?
  - A.doğum sürecine tanık olmak eşinize olan duygularınızı nasıl etkiledi?
  - B.doğum sürecinde sizi en çok etkileyen olay – durum neydi?
  - C.bebeğinizi ilk kez gördüğünüzde neler hissettiniz -düşündünüz ?
  - D.doğum sürecinde eşiniz için neler yapma fırsatınız oldu? Sizce ona bu süreçte destek olabildiniz mi? Neden? Nasıl?
4. Doğum sonrası süreçten bugüne kadar neler yaşadınız? Bu süreçte neler hissettiniz? Anlatır mısınız?
  - A.bebek bakmak (banyo,alt değiştirme ,oyun gibi) konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?
  - B.bebek doğduktan sonra eşinizde ne gibi değişimler farkettiler? Bu sizi nasıl etkiledi?
  - C.bebeğin aileye katılması eşinizle olan ilişkinizi nasıl etkiledi?
  - D.bu süreçte destek aldınız mı? Kimden aldınız? Hangi konularda destek aldınız? Ne kadar süre destek aldınız?
  - E.ailenize bir bebeğin katılması sizi ekonomik olarak etkiledi mi? Nasıl?
  - F.eşiniz size hangi konularda ihtiyaç duydu ?Ona hangi konularda destek oldunuz? (örneğin yemek ,temizlik, bebek bakımı, duygusal destek gibi)
5. Doğumdan sonra günlük hayatınızda neler değişti? Anlatır mısınız?
  - A.sosyal hayatınız nasıl etkilendi?
  - B.iş hayatınız nasıl etkilendi?
  - C.günlük rutinlerinizde (uyku saati,yemek saati gibi) ne gibi değişimler yaşandı?
6. Sağlık çalışanı sizi babalığa nasıl hazırlamalı? Beklentileriniz nedir?

- A.gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçlerin hangisinde bilgilendirilmek isterdiniz?
- B.babalara özel bir eğitime hangi koşullarda katılabıldınız? (örneğin hafta sonu ve ya online, sadece baba grubu ve ya eş ile gibi)
7. Yeni baba olmuş bir kişiye babalığa hazırlık konusuna yönelik ne tavsiyelerde bulunursunuz?
- A.ekonomik olarak ne tavsiyelerde bulunursunuz?
- B.eş ile olan ilişkilerine yönelik ne tavsiyelerde bulunursunuz?
- C.bebek bakımı ile ilgili ne tavsiyelerde bulunursunuz?
- D.doğum sürecine yönelik ne tavsiyelerde bulunursunuz?
- E.yaşaması muhtemel olumsuz duygular neler olabilir? Bu duygulara yönelik ne tavsiyelerde bulunurdunuz?
8. Bebek doğmadan önce bir eğitim alacak olsaydınız neleri öğrenmek isterdiniz?
- A.bebek bakımıyla ilgili neleri önceden bilmek işinize yarardı?
- B.eşinizin doğum ve doğum sonrası dönemdeki duygu ve ihtiyaçlarına yönelik ne eğitimler almak isterdiniz?
- C. Yalnızca babalara özel ne içerikler isterdiniz?

Ek.3. “Nitel Araştırma Türleri ve Disipliner Yönelimler” Webinarı Katılım Sertifikası

Ek.4.”Online Nitel Araştırma Yöntemleri” Katılım Belgesi

KATILIM BELGESİ

Sayın Semanur KOYUNCU

Firmamız tarafından 3 - 4 - 5 - 6 Eylül 2022 tarihlerinde düzenlenen
14 saatlik “Online Nitel Araştırma Yöntemleri Eğitimi”ni tamamlamıştır.

Merve ATAY
Eğitmen

Fırat YILMAZ
Genel Müdür

Ek.5."MAXQDA ile Nitel Veri Analizi Eğitimi" Katılım Belgesi

Ek.6. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul Kararı

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
Klinik Araştırmalar Etik Kurulu

Sayı : 83116987 - 684
Konu : Etik Kurul Kararı
Tebliğ Tarihi : 03.11.2022
Toplantı No : 2022/19
Proje No : 22-KAEK-234

03.11.2022

Sayın, Doç.Dr. Aygül KISSAL

Etik Kurulumuzun 03.11.2022 tarihli toplantısında görüşülen 22-KAEK-234 kayıt numaralı "İlk Kez Baba Olanların Ebeveynliğe Geçiş Sürecindeki Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma" başlıklı çalışmanız gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup, çalışmanız başvuru dosyasında belirtilen merkezde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

İlaç ve Biyolojik Üretilerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmeliğin 14-4. maddesi ve yönergenin 18-3. maddesine göre çalışmanız tamamlandıktan sonra sonuç raporunuzu tamamlama en geç 90 gün içerisinde bildirmenizi gerekmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Doç.Dr. Muzaffer KATAR
Başkan

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi T.C.

Ek.7.Tokat İl Sağlık Müdürlüğü Araştırma Talepleri Değerlendirme Komisyonu

Karar Tutanağı

TOKAT İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA TALEPLERİNİ DEĞERLENDİRME KOMİSYON KARAR TUTANAĞI			
	KARAR TARİHİ	TOPLANTI NO	KARAR NO
	04/11/2022	16	02
KONUNUN ÖZETİ	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik AD, Halk sağlığı Hemşireliği Bilim Dalı Öğretim Üyesi Doç.Dr.Aygül KISSAL danışmanlığında Yüksek Lisans öğrencisi Semanur KOYUNCU'nun Kasım 2021-Kasım 2022 tarihleri arasında Erbaa Devlet Hastanesinde doğmuş 3-12 ay arası bebeklerin babalarına yüzyüze anket yöntemi ile yapmayı planladığı " İlk Kez Baba Olanların Ebeveyn Olma Sürecindeki Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma" isimli yüksek lisans tezi		
KONU: İlk Kez Baba Olanların Ebeveyn Olma Sürecindeki Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma			
KARAR: Çalışmanın yapılması Komisyon üyelerinin oy çokluğu ile uygun görülmüştür. Araştırmaya başlanması için Araştırma İzin Protokolünün imzalanması gerekmekte olup; protokol metni kişisel mail adresinize gönderilmiştir. Protokol metninin incelenerek her sayfasının ıslak imza ile imzalanması ve Müdürlüğümüze teslim edilmesi gerekmektedir.			
BAŞKAN	ÜYE	ÜYE	
Dr.Cihat ZÜLFÜOĞULLARI Sağlık Hizmetleri Başkanlığı Başkan Yardımcısı	Uzm.Dr.Ünsal DURUPUNAR Kamu Hast.Hizmt. Başkanlığı Başkan Yardımcısı	Dr.Nilay ELİBOL Halk Sağlığı Hizmt. Başkanlığı Başkan	
ÜYE	ÜYE		
Ali ÇAKIRTAŞ Destek Hizmetleri Başkanlığı Başkan Yardımcısı	Uzm.Dr.Nimet Pınar BAYSAN Halk Sağlığı Hizmt.Başkanlığı Halk Sağlığı Uzmanı		

Belge Doğrulama Kodu: 36000a97-5d44-4a1e-9ec1-79592f0cb3b5 Belge Doğrulama Adresi: [http://www.tokatsaglik.gov.tr](#)
Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

